

YLI-II SAARIKOSKI LUONTO-KOTALA

Tutkimuskertomus kampakeraamisella asuinpaikalla 4.-15.6.2001
suoritetuista arkeologisista kaivaustutkimuksista (YLK-01)

Arkeologian laboratorio
FL Janne Ikäheimo
Joulukuu 2001

ARKISTOTIEDOT

901 YLI-II SAARIKOSKI LUONTO-KOTALA (YLK-01)

Kampakeraamisen asuinpaikan kaivaustutkimus 4.-15.6.2001

Kunta:	Yli-li
Kylä:	Kotalanperä
Nimi:	Saarikoski
Tila 1:	74:0 Kotala
Omistaja 1:	Kauko Kakko
Osoite 1:	Maalismaa 544 91200 Yli-li 050-343 1550 kauko.kakko@mail.suomi.net
Tila 2:	71:1 Saunamaa
Omistaja 2:	Seppo Ojala
Osoite 2:	Leuantie 1 602 91200 Yli-li 08-817 1138 0400-139 462
Peruskartta:	3512 07 YLI-II
Koordinaatit:	x = 7259 09-32 y = 3448 80-98 z = 55-65
Löydöt:	KM 32707: 1-165
Dokumentaatio:	Oulun yliopiston arkeologian laboratorion kuva-arkisto Diapositiivit: 24382-24495 MV-kuvat: XI 55/4-56/6
Aiemmat tutkimukset:	Petro Pesonen, Sirpa Leskinen ja Mika Koski tarkastus, kesäkuu 1999
Löydöt:	KM 31831: 1-9

ABSTRAKTI

YLI-II SAARIKOSKI LUONTO-KOTALA

Pk. 3512 07 YLI-II

x = 7259 09-32, y = 3448 80-98, z = 55-65

Kampakeraamisen asuinpaikan kaivaus

Oulun yliopisto, yleinen arkeologia

Kaivauksenjohtajat: FL Janne Ikäheimo & FL Jari Okkonen

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti opetuskaivaukset Yli-lissä Saarikosken Luonto-Kotalassa kesäkuussa 2001. Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimi professori Milton Nuñez ja kenttäjohtajina FL Jari Okkonen ja FL Janne Ikäheimo. Tutkimusalue sijaitsee Siuruanjoen itärannalla, noin 6,5 kilometriä Yli-lin kirkolta koilliseen, mistä Museoviraston tutkijat olivat vuonna 1999 inventoineet 33 asumuspainannetta, kivilatomuksen sekä tervahaudan. Tutkimukset suoritettiin yhteistyössä Kierikkikeskuksen kanssa.

Tutkimuksissa avattiin kaivausalueet kahteen asumuspainanteeseen. Lisäksi tutkittiin kaksi koejää sekä viisi koeruutua. Tutkimusalueiden sijoittelussa pyrittiin ottamaan huomioon maanomistajien maankäytön tarpeet. Kaivausmetodina käytettiin perinteisen tasokaivauksen ohella myös asumuspainannetutkimuksessa soveliaampaa sovellettua tasokaivausta absoluuttisten korkeuksien mukaan.

Kaivauslöydöt ovat kivikautiselle asuinpaikalle tyypillisiä: muutama kivilajiesine ja niiden pienikokoisia katkelmia, verrattain runsas kvartsimateriaali, hieman keramiikkaa ja palanutta luuta sekä jokaiselle kaivaukselle pakollinen purupihka. Kiviesineistä mainittakoon erikseen kauttaaltaan hiottu liuskekärki, pohjalainen taltta sekä tuuran teelmä. Löydetty keramiikka on orgaanisen sekoitteen omavaa tyypillistä kampakeramiikkaa, jonka ikäys cal 3900-3400 eKr. on radiohiiliajoitusten puuttuessa kelpuutettava Saarikosken Luonto-Kotalan asuinpaikka-alueen ajoitukseksi.

Löydöt: KM 32707: 1-165

Ajoitus: kivikausi (tyypillinen kampakeramiikka)

Tutkitun alueen laajuus: 53 m²

Kenttätyöaika: 5.-16.6.2001

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopisto, Kierikkikeskus

Tutkimusraportti: J. Ikäheimo 31.12.2001 Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa, kopio Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

SISÄLLYS

ARKISTOTIEDOT	2
ABSTRAKTI	3
JOHDANTO	4
KAIVAUKSET	5
Valmistelevat toimenpiteet	5
Kaivausalue A	6
Kaivausalue B	7
Koeoja A	9
Koeoja B	10
Koeruudut	10
LÖYDÖT	11
LOPUKSI	12
LÄHTEET	13
TAULUKOT	14
KARTTALUETTELO	16
KARTAT	17
KUVALUETTELO	31
LIITTEET	
Kopio löytöluettelosta	
CD-ROM: kaivausdiat ja PDF-muotoinen kaivauskertomus	

JOHDANTO

Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen opetuskaivaukset järjestettiin 4.-15.6.2001 Yli-lin Saarikosken Luonto-Kotalassa. Kohde sijaitsee Siuruajoen rannalla, Saarikosken partaalla noin 6,5 kilometriä Yli-lin kirkosta pohjois-koilliseen. Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimi arkeologian professori Milton Nuñez ja kenttäjohtajina amanuenssit FL Janne Ikäheimo ja FL Jari Okkonen. Kaksi viikkoa kestäneille opetuskaivauksille osallistui päätoimisesti 19 opiskelijaa, lisäksi tutkimukseen otti osaa opintosuorituksiaan täydentäviä opiskelijoita yhteensä 17 henkilötyöpäivän edestä.

Siuruajoen itärannalla on Saarikosken kohdalla NNW-SSE –suuntainen, verrattain kuiva hiekkakangas, jonka keskiosan valtapuuna on mänty. Kankaan laidan kosteammilla alueilla sekä Siuruajoen rantamailla kasvaa enemmän kuusta. Alueen keskeisin elementti on kuitenkin Kotalan 1950-luvulla rakennettu kansakoulu talousrakennuksineen, joita nykyisin hallinnoi luontomatkailuun suuntautuva Luonto-Kotala / Oulun Suomatkat Oy niminen yritys. Vastikään alkaneesta yritystoiminnasta johtuen on koulun ja jokirannan välimaastoon noussut vastikään uusia rakennuksia mm. halkovaja, keittokota sekä sauna.

Kesäkuussa 1999 piti silloista Kotalan koulua tukikohtanaan Museoviraston organisoimilla Kierikinkankaan kaivauksilla työskennellyt kenttäjohto (tutkijat Petro Pesonen, Sirpa Leskinen ja Mika Koski). He havaitsivat koulua ympäröivällä hiekkakankaalla noin 33:n asumuspainanteen muodostaman asuinpaikka-alueen, joka pintalöytöjen sekä koekuopista löydetyn aineiston (KM 31831: 1-9) perusteella ajoitettiin tyypillisen kampakeramiikan aikaan. Asumuspainanteiden todettiin sijoittuvan nauhamaisesti jokirantaa sekä kankaan pohjoisreunaa noudatellen noin 250 metrin matkalle. Samassa yhteydessä alueelta havainnoitiin myös kiveys tai kivilatamus sekä tervahauta.

Yli-lin Saarikosken asuinpaikka valittiin arkeologian oppiaineen opetuskaivauksen paikaksi yhteistyökumppanimme Kierikkikeskuksen ehdotuksesta. Kaivausten päämääränä oli opetuksellisen funktion lisäksi varmentaa tai tarkentaa asuinpaikka-alueen ajoitus. Tyypillisen kampakeramiikan aikaan ajoittuvana kohteena Saarikoskelta oli lupa myös odottaa runsaasti löytöjä, mitä pidettiin opiskelijoiden motivoimisen kannalta tärkeänä.

Kierikkikeskus osallistui yhteistyökumppanina opetuskaivauksen kustannuksiin järjestämällä päivittäisen bussikyydin kaivauspaikalle, mistä olemme syvästi kiitollisia. Luonto-Kotala / Oulun Suomatkat Oy:n toimitusjohtaja Kauko Kakko osoitti ystävällisesti käyttöömmme työkaluvaraston ja antoi meidän käyttää yrityksensä sosiaalituloja, mikä helpotti huomattavasti opetuskaivausten organisointia.

Kaivauskertomus allekirjoittaneen kirjoittama pois-lukien abstrakti, jonka pohjana on fil.yo. Katja Lapin posteriteksti. Kuva- ja löytöluettelo sekä kartat on toimitettu vaihtelevalla työpanoksella syyskuussa 2001 järjestetyn arkeologian jälkityökurssin tuotoksista.

KAIVAUKSET

Valmistelevat toimenpiteet

Kaivauksille luotu koordinaatisto on tavanomaisesta poiketen luode-kaakko –suuntainen, koska näin se saatiin noudattelemaan alueella sijaitsevaa asumuspainanneketjua. Koordinaatiston peruspiste $x = 1000$, $y = 100$ sijoitettiin näennäisen mielivaltaisesti asumuspainanteiden 11 ja 13 välistä kulkevalle metsäpolulle. Koska kaivauksilla ei ollut käytössä takymetria, kaivauslöydöt otettiin talteen koordinaatiston perusteella kerroksittain 1 x 1 metrin ruuduissa. Löytöjen sijaintitiedot merkittiin kentällä piirrettyihin löytökarttoihin, mutta erikoislöytöjä lukuunottamatta ne talletettiin ruutukohtaisiin pusseihin. Tästä johtuen laboratorio-olosuhteissa tunnistetut esineet puuttuvat löytökartoista. Kaivausmetodina Saarikoskella käytettiin sekä perinteistä tasokaivausta että asumuspainannetutkimuksessa viime vuosina yleistynyttä sovellettua tasokaivausta, missä kohde tutkitaan määräpaksuisina tasoina absoluuttisten korkeuksien mukaan.

Kaivauksilla avattiin kaksi kaivausaluetta (A-B), kaksi koeojaa (A-B) sekä viisi koekuoppaa (1-5). Kaivausalueiden ja koeojien sijainti pyrittiin ensisijaisesti valitsemaan tämänhetkisten maankäytön tarpeiden perusteella. Erityisesti tämä periaate toteutui kaivausalueen B kohdalla, joka kattoi asumuspainanne 8:n päältä kulkevan traktoriuran alan. Kaivausalue A sijoitettiin kaivausalueesta B puolensataa metriä kaakkoon sijaitsevaan asumuspainanteeseen 13, jotta vertailukelpoista aineistoa saataisiin kahdesta kohteesta. Kaksi koeojaa (A ja B) sijoitettiin kaivausalueen A luoteispuoliselle metsäpolulle, joka runsaan käytön johdosta oli vailla pintakerrosta. Niiden avulla pyrittiin selvittämään asuinpaikan löytötiheyttä asumuspainanteiden ulkopuolella. Myös kaivausten viisi koeruutua avattiin pääsääntöisesti metsäpolulle kaivausalueiden väliin. Tässä yhteydessä on syytä tuoda esille, että kaivausalue A ja molemmat koeojat sijoitettiin vahingossa palstan 71:1 Saunamaa alueelle. Kyseessä on pahoiteltava inhimillinen erehdys, joka aiheutui kohteeseen vuonna 1999 tehdyn tarkastuskäynnin yhteydessä laaditusta yleiskarttaluonnoksesta, mistä palstanrajat syystä tai toisesta puuttuvat.

Opetuskaivauksilla tarvittu korkeuskiintopiste siirrettiin Tannilan maantien (849) itäpuolisesta korkeuskiintopisteestä 63,52 m mpy, joka sijaitsee noin 500 metriä kaivausalueesta koilliseen. Kaivausten opetuksellisen funktion vuoksi korkeus siirrettiin yhteensä viiteen kertaan ja tällä perusteella suureen maakiveen merkitty varsinainen korkeuspiste (KP 1) on kokeudeltaan 61,68 m mpy. Tästä pisteestä siirrettiin molempien kaivausalueiden lähelle tilapäisemmät korkeuspisteet, KP 2 (60,41 m mpy) lähelle kaivausaluetta B ja KP 3 (61,11 m mpy) lähelle kaivausaluetta A. Molemmat pisteet ovat käytännössä tussilla piirretty rasti kannon päässä.

Kaivausalue A

Yhteensä yhdeksän neliometriä laaja kaivausalue A ($x = 981-984$, $y = 110-113$) päätettiin sijoittaa asumuspainanteen 13 länsilaitaa noudatellen, niin että sen länsinurkka (max 61,35 m mpy) kattoi osan painanteen vallia ja itänurkka (min 60,88 m mpy) osan painanteen keskustaa. Tämä kohde tutkittiin perinteisenä tasokaivauksena, missä kerrospaksuus oli keskimäärin 5-10 cm. Kaivauslöydöt on esitetty kerroksittain taulukossa 1. Pintamaan poiston jälkeen tutkittu ensimmäinen kaivauskerros oli täysin löydötön. Sen jälkeen saavutetussa tasossa 1 havaittiin alueen olevan huuhtoutumiskeroksen dominoima aivan länsinurkkaa lukuunottamatta, missä asumuspainanteen vallin korkeimmasta kohdasta johtuen rikastumiskerros ulottui lähelle maan pintaa muodostaen väljän kaarimaisen kuvion. Ilmiö sinänsä on asumuspainanteille hyvin tyypillinen.

Toinen kaivauskerros paljasti rikastunutta maata laajemmalti kaivausalueelta. Tästä kerroksesta saatiin löytöinä kolme kvartsiesinettä (KM 32707: 1, 16 ja 26), kaikki veitsen tapaisia leikkaavia teriä. Lisäksi kerroksesta tavattiin kvartsiydin, muutamia kvartsi-iskoksia sekä muruset keramiikkaa ja palanutta luuta. Läheltä alueen pohjoisnurkkaa löytyi muutama palanut kivi, jotka varsinaisten löytöjen tavoin noudattelivat levinnältään asumuspainanteen vallia. Kolmas kaivauskerros olikin jo täysin rikastumiskeroksen dominoima painanteen keskustaan sijoittunut itänurkka – missä huuhtoutumiskerros painui veden keskimääräistä voimakkaamman virtauksen johdosta syvemmälle – pois lukien. Kerroksen alaosassa alkoi muuten löysän rikastununeen hiekan seassa esiintyä kovempia anturamaaläikkiä. Tässä yhteydessä on tuotava esille, että kaivausalueen 4 keramiikkalöydöt tehtiin pääsääntöisesti juuri rikastumiskerroksesta, anturamaan ts. maaperään rikastuneen raudan sementoimien hiekkapaakkujen sisältä. Muuten kaivauslöytöjen levinnässä tai laadussa ei havaittu sanottavaa muutosta toiseen kerrokseen verrattuna. Aineisto oli yhä enimmäkseen peräisin asumuspainanteen vallista. Löydöistä mainittakoon rapautunut kivilajiesineen katkelma (KM 32707: 29), tunnistamaton kvartsiesine (KM 32707: 31) ja retusoitu kvartsi-iskos (KM 32707: 12) sekä kokoelma keramiikanpaloja, joista osassa on kampaleimakoristetta.

Neljättä kerrosta kaivettaessa maa asumuspainanteen vallin kohdalla alkoi vaikuttaa steriililtä pohjamaalta, kun taas painanteen keskellä kaivausalueen itänurkassa havaittu rikastumiskeroksen anomalia tulkittiin nk. likamaaksi. Lisäksi itänurkan läheltä kohdasta $x = 981,30$, $y = 112,10$ paljastui suurehko maakivi, jonka yläosa oli näkynyt jo kolmannessa kerroksessa. Nämä merkit viittasivat siihen, että kaivauksissa oltiin lähestymässä rakenteen lattiatasoa. Tätä havaintoa tukee osaltaan löytöjen jakaumassa havaittava muutos, pääosa niistä tehtiin aiempaa lähempää asumuspainanteen keskustaa. Muutenkin löydöt ovat ehkä hieman edellisiä kerroksia runsaammat ja monipuolisemmat, vaikka varsinaiset esinelöydöt jäivät yhteen kivilajiesineen katkelmaan (KM 32707: 19) sekä kahteen retusoituun kvartsi-iskokseen (KM 32707: 4 ja 20).

Viidettä kerrosta kaivettaessa rajattiin linjan $y = 111$ lounaispuolelle jäävä osa sekä ruutu $x = 983, y = 111$ tutkimusten ulkopuolelle, koska kyseisillä alueilla kaivaus oli jo saavuttanut steriiliin pohjamaan. Tästä kerroksesta löydettiin verrattain runsaasti rautamultaan rikastunutta keramiikkaa, muu löytökarttaan merkitty aineisto osoittautui lähemmässä tarkastelussa luonnonkiveksi. Lisäksi kerrosta 5 kaivettaessa paljastui ruudusta $x = 981, y = 112$ kaksi alueen kaakkoisreunan suuntaista suurehkoa kiveä, jotka näyttäisivät osuvan samalle linjalle edellisestä kerroksesta löydetyin kiven kanssa. Viimeisen kaivauskerroksen, kerroksen 6 tutkiminen suoritettiin rajaamalla ruutu $x = 982, y = 111$ kaivauksen ulkopuolelle. Kerros oli yhtä kvartsiesinettä (KM 32707: 25, leikkaava terä) ja kivilaji-iskosta lukuunottamatta täysin löydötön. Kaivausalueen kaakkoisreunalla sijaitsevat kivet osoittautuivat puolestaan niin suuriksi, että niiden on oletettava liittyneen painanteessa ammoin sijainneeseen rakenteeseen.

Kaivausalue B

Yhteensä neljätoista neliometriä käsittänyt kaivausalue B ($x = 1060-1062, y = 88-95$) sijoitettiin toimitusjohtaja Kauko Kakkon toivomuksesta asumuspainanteen 8 pitkittäisakselin vastaisesti sen keskeltä kulkevaa traktoriuraa noudatellen. Koska 7×2 -metrinen tutkimusalue ulottui asumuspainanteen molempien vallien päälle ja sen sisäinen korkeusero oli enimmillään 45 cm (59,25-59,69 m mpy), päätettiin alueen tutkiminen toteuttaa sovellettuna tasokaivauksena 10 cm:n kerroksissa. Ainoan poikkeuksen muodosti ensimmäinen kaivauskerros, jota tutkittaessa maata poistettiin 5 cm:n paksuudelta koko tutkimusalueelta. Siksi huuhtoutuneesta hiekasta tehdyt löydöt, jotka on muiden kerrosten tavoin esitetty taulukoissa 2 ja 3, jakoutuivat näennäisen tasaisesti koko tutkimusalueelle. Tämä metodinen valinta selittää myös ruudusta $x = 1060/91$ havaitun likaantuneen hiekan ja palaneiden kivien keskittymän, jota jo tutkimusten alkuvaiheissa epäiltiin liedeksi.

Sovellettuun tasokaivaukseen tutkimusalueella siirryttiin toisesta kerroksesta lähtien, jolloin ensimmäiseksi tavoitetasoksi tuli taso 2 korkeudella 59,40 m mpy. Toisen kerroksen kaivaus keskittyi käytännössä asumuspainanteen valliin tutkimusalueen koillispuolella, missä maa oli rikastunutta hiekkaa. Asumuspainanteen vallin tutkiminen jatkui vielä kolmannen kerroksen kohdalla, jolloin kaivetun alueen lounaisreuna kulki käytännössä linjaa $y = 93$ pitkin. Toinen ja kolmas kerros olivat molemmat huomattavan vähälöytöisiä, ainoana poikkeuksena pisteestä $x = 1060, y = 93,20$ tavattu liuskeinen raaka-ainekappale (KM 32707: 117). Näiden kerrosten tutkimisen yhteydessä kävi myös ilmeiseksi, ettei ruutua $x = 1061, y = 88$ voitaisi tutkia halutussa laajuudessa, koska siihen oli iskostunut kaksi runsasjuurista ja sitkeää kannontynkää.

Kerroksessa 4, jonka kaivamisen päämääränä oli saavuttaa taso 4 korkeudella 59,20 m mpy, tutkimukset laajenivat koskettamaan lähes koko kaivausaluetta B. Kerros koostui

pääosin verrattain karkeasta, rikastuneesta hiekasta ja siitä tehdyt löydöt, kvartsi-iskokset ja palaneet kivet, keskittyivät painanteessa sijainneen rakenteen koillisreunalle linjojen $y = 91$ ja $y = 94$ väliin. Koska linjan $y = 94$ koillispuolelta löytyi vain yksi kvartsi-iskos, rajattiin ruudut $x = 1060-1062$, $y = 94-95$ jatkossa tutkimusalueen ulkopuolelle. Kerroksessa 5 tulivat esiin ensimmäiset merkit asumuksen lattiatasosta, vaikka siitä tehdyt löydöt olivatkin verrattain hajallaan linjojen $y = 89$ ja $y = 94$ välisellä alueella. Asumuspainanteen keskeltä havaittiin näet muutama likamaaksi tulkittu maaperän värjäymä, keramiikalta vaikuttaneita savensekaisia keskittymiä sekä kellertävää hiekkaa. Näistä viimeksi mainittu osoittautui maatuneen luun värjäämäksi hiekaksi, jonka seasta poimittiin talteen muutama palaneen luun pala.

Kerroksen 6 kaivaus vahvisti oletuksen painanteessa sijainneen asumuksen lattiatason saavuttamisesta, sillä tutkimusalueen keskeltä – erityisesti linjojen $x = 90$ ja $x = 92$ väliseltä alueelta – tuli löytöjä sangen runsaasti. Lisäksi sieltä havaittiin edellisen kerroksen tavoin kellertävän hiekan sekä saven muodostamia keskittymiä. Kun sittemmin lattiatasoksi tulkittu savikerros saavutettiin laajimmillaan kerroksen 7 yläosassa, on asumuksen lattiatason absoluuttiseksi korkeudeksi määritettävissä $59,00 \pm 0,05$ m mpy. Yksityiskohtaisemmista havainnoista on kerroksen 6 osalta syytä nostaa esiin pisteen $x = 1060,50$, $y = 91,50$ ympäristö, missä voimakkaasti värjäytyneen maan seasta löytyi keskittymä huonolaatuista, mahdollisesti palanutta kvartsia.

Kerroksessa 7 tutkimusaluetta rajattiin edelleen jättämällä linjasta $y = 93$ koilliseen sijaitsevat kaksi ruutua kaivamatta, koska maaperä niiden kohdalla oli jo tasossa 6 ollut kauttaaltaan pohjasoraa. Itse kerroksesta 7 tehtiin runsaasti löytöjä, jotka yhä keskittyivät linjojen $x = 90$ ja $x = 92$ väliselle alueelle. Mielenkiintoisin yksittäinen löytö kerroksesta 7 on pisteestä $x = 1061,13$, $y = 91,59$, $z = 58,98$ löydetty liuskekärki (KM 32797: 145), jonka päällä vertikaalistratigrafiassa näyttää olleen savipäällysteinen kivi. Tämän perusteella löytö on tulkittava tehdyksi asumuksen lattiatason alta. Vaikka kyseessä oli siis lattiatason sisältävä kerros ei kiinteisiin rakenteisiin liittyviä havaintoja tehty varsinaisesti lainkaan. Ainoastaan linjan $y = 91$ kohdalla kaivausalueen kaakkoisreunassa havaittiin laajimmillaan 60 cm leveä, puolikaaren muotoinen keskittymä kiviä, hiiltä sekä punaiseksi palanutta hiekkaa. Keskittymää pidettiin aluksi lietenä, mutta lopulta se osoittautui liian vähäkiviseksi ja –hiilliseksi ollakseen sellainen.

Kaivausalueen B viimeinen kaivauskerros, pohjassa kahdeksannen tason (58,80 m mpy) saavuttanut kerros 8, oli merkittävästi edellisiä kerroksia vähälöytöisempi. Löytöjen keskittyminen linjan $y = 91$ kohdalle tutkimusalueen luoteisreunaan on tulkittavissa lähinnä merkiksi lattiatason kaltevuudesta, sillä niiden levintä täydentää kahden edellisen kerroksen perusteella hahmottuvan löytötiheyden linjojen $y = 90,20$ ja $y = 91,90$ välissä. Nämä linjat tuskin indikoivat asumuksen seinien paikkaa, pikemminkin ne rajaavat sisäänsä sen osan

asumuksesta, jota asukkaat eivät käyttäneet nukkumiseen tai muuhun oleskeluun. Asumuksen seinälinjat sijoittuvat puolestaan löytöjen kokonaisjakauman perusteella jonkin linjojen $y = 89,20$ ja $y = 93,30$ tuntumaan. Kaivausalueen kaakkoisreunasta piirrettyssä leikkauspiirroksessa tälle tulkinnalle löytyy vastaavuus ainoastaan linjan $y = 89,20$ kohdalla, missä huuhtoutumiskerros näyttäisi painuvan selvästi alaspäin.

Koeoja A

Koeoja A ($x = 987-1000$, $y = 112-113$), jonka kokonaispituus oli 13 metriä, sijoittui asumuspainanteiden 11 ja 13 väliselle tasanteelle (korkeus $61,07+10$ m mpy) kaivausalueen A luoteesta ohittavan metsäpolun ja sen kaakkoisreunaan tehdyn levikkeen alueelle. Koeojan sijainnin kahden asumuspainanteen välimaastossa toivottiin antavan informaatiota löytöjen oletetusta rakennesidonaisuudesta. Käytännössä koeojan sijainnin perusteli kuitenkin mahdollisuus aloittaa kaivaus suoraan vailla puita ja pintakasvustoa olevalta alueelta. Koeojan A tutkimusmenetelmänä käytettiin normaalia tasokaivautusta, kaivauslöydöt on esitetty kerroksittain taulukossa 4.

Heti pintamaan poistossa löytyi pisteestä $x = 997,30$, $y = 112,80$ kivilajiesine (KM 32707: 43), joka on tulkittavissa lähinnä tuuran teelmäksi. Pääosa kerroksesta 1 tehdyistä löydöistä sijoittui sen molemmin puolin noin 4 metrin matkalle, sillä niiden lisäksi ainoastaan ruudusta $x = 988$, $y = 112$ löytyi muutama kvartsi-iskos. Löytöjen keskittymistä selittänee havainto, että alueella $x = 995-998$ rikastumiskerros tuli esiin välittömästi pintamaan poiston jälkeen. Tämä puolestaan antaa ymmärtää, että tuon alueen maaperää on liikuteltu metsäpolun raivauksen yhteydessä. Muita kerrokseen 1 liittyviä kulttuurisia tekijöitä olivat koeojan luoteispään huuhtoutuneessa hiekassa esiintyneet palaneen hiekan laikut sekä punamultarakeet. Viimeksi mainittujen tulkinta on kaivetun alan vähäisestä määrästä johtuen hankalaa, tosin näennäisen satunnaisesti esiintyviä punamultarakeita on tavattu muiltakin kampakeraamisilta asuinpaikoilta (mm. Ikäheimo 2000: 6).

Koeojan A toinen kerros oli löydöiltään merkittävästi ensimmäistä kerrosta köyhempi. Kaikki löydöt tehtiin linjan $x = 996,50$ luoteispuolelta huuhtoutuneesta hiekasta, ruudusta $x = 987$, $y = 112$ tavatut kaksi kvartsi-iskosta (KM 32707: 39) poislukien. Huuhtoutumiskerrosta oli säilynyt myös koeojan kaakkoispäässä, kun taas tutkimusalueen keskiosaa hallitsi anturamaa. Anturamaan esiintymisen jo toisessa kaivauserroksessa selittää ainoastaan sitä peittäneiden kerrosten häiriintyminen, jota tässä tapauksessa edustanee metsäpolun raivaaminen. Vähäisistä löydöistä huolimatta koeojasta A tutkittiin vielä kolmas kerros linjan $x = 989$ kaakkois- ja linjan $x = 997$ luoteispuolelta. Molemmat tutkimusalueet olivat löydöttömiä eikä rikastuneessa hiekkassakaan voitu havaita mitään tavanomaisesta poikkeavaa. Yhteenvedon voidaan siis todeta että koeojassa A kaivauslöydöt ja maaperässä havaitut anomaliat keskittyivät pintakerrokseen.

Koeoja B

Koeoja B:ksi nimetty tutkimusalue ($x = 999-1000$, $y = 100-112$) on mahdollista mieltää koeoja A:n luoteispään laajennukseksi. Tämä 12 metriä pitkä tutkimusalue sijoitettiin metsäpolulle, kohti lounasta viettävään rinteeseen, missä korkeuseroa tällä matkalla oli puolisen metriä (61,11-60,60 m mpy). Kaivauslöydöt on esitetty kerroksittain taulukossa 5. Koeoja B:n tutkimisen perustelivat samat syyt kuin koeojan A tapauksessa ja myös käytetty metodi, tasokaivaus 10 cm kerroksissa, oli sama. Lisäksi tarkoituksena päästä käsitykseen asutusmerkkien jatkuvuudesta kohti jokirantaa.

Jo huuhtoutuneesta hiekasta koostuneen ensimmäisen kerroksen poisto tuotti pääosin samansuuntaisia tuloksia kuin koeojan A tutkimus. Löytöjen levintä painottui selkeästi tutkimusalueen laiduille välin $y = 105-109$ ollessa käytännössä löydötön. Näyttävien löytö, pieni pohjalainen tasataltta (KM 32707: 62) saatiin esiin huuhtoutumis- ja rikastumiskerroksen vaihtumasta pisteestä $x = 999,30$, $y = 105,00$, $z = 60,82$. Maaperän anomaliaista on mainittava ruudussa $x = 999$, $y = 100$ runsaana esiintynyt palanut hiekka. Palanut hiekka näkyi myös paikoin tutkimusalueen reunan leikkauksessa huuhtoutumiskerroksen alaisena linssinä, noin 3 cm maanpinnasta.

Koeojan B toinen kaivauskerros keskittyi kokonaisuudessaan rikastuneeseen hiekkaan, joka oli käytännössä löydötön, muutama tutkimusalueen päädyistä löydetty kvartsi-iskos poislukien. Kerroksen 2 maaperästä ei myöskään havaittu kerroksen 1 punertavan palaneen hiekan kaltaisia anomaliaita. Tämän johdosta koeojan B tutkimukset päätettiin lopettaa tasoon 2. Alueen "pohjaan kaivaminen" varmistettiin kuitenkin satunnaisin lapionpistoin, jotka paljastivat puhtaan hiekan muodostaman "steriilin" pohjamaan.

Koeruudut

Opetuskaivauksilla tutkittiin viisi koeruutua, jotka koeruutu 3 poislukien sijoitettiin kaivauksen painopistealueiden väliselle osalle metsäpolkua. Ruudut 1 ja 2 avattiin kymmenisen metriä koeoja B:stä lounaaseen, metsäpolkujen risteyksen alueelle sijoittuvalle tasanteelle. Ruutu 3 sijoitettiin vielä kauemmas lounaaseen, muinaisrantatörmän ulkopuolelle lähelle jokirantaa. Ruudut 4 ja 5 sijaitsivat puolestaan peräkkäin metsäpolulla kaivausalueesta B parikymmentä metriä kaakkoon. Koeruutujen tarkka sijainti on ilmoitettu taulukossa 6 ja niistä tehdyt löydöt on koottu taulukkoon 7. Ruudut tutkittiin yhden kerroksen tasokaivauksena, kaivaussyvyyden ollessa keskimäärin 15 cm.

Kaikista koeruuduista tavattiin ruutu 3 poislukien hiekkaiselle kangasmaalle tyypillinen häiriintymätön podsolimaannos. Sen sijaan rantaniitylle avatussa koeruudessa 3 oli päällä noin 20 cm paksu tiilensekainen täyttökerros. Esihistorialliseksi luokiteltavia löytöjä tehtiin koeruuduista 1, 2 ja 4. Poikkeuksellisen suuri osuus löydöistä on kvartsiesineitä, mikä lienee pikemminkin onnekas sattuma kuin todiste juuri näiden kohteiden merkityksellisyydestä

osana asuinpaikka-aluetta. Kuitenkin ne osoittavat, että alueelta on löydettävissä mielenkiintoista aineistoa huomattavankin kaukaa asumuspainanteista.

LÖYDÖT

Yli-lin Saarikosken Luonto-Kotalasta tehdyt kaivauslöydöt on luetteloitu Museoviraston arkeologian osaston pääluetteloon numeroilla KM 32707: 1-165. Taulukosta 8 havaitaan, että aineisto muodostuu ainakin 780 löydöstä, tarkan lukumäärän jäädessä epäselväksi jatkuvasti murenevien keramiikkalöytöjen johdosta. Yleishuomiona voidaan todeta, että aineisto on kivikautiselle asuinpaikalle tyypillinen: muutama kivilajiesine ja niiden pienikokoisia katkelmia, verrattain runsas kvartsimateriaali, hieman keramiikkaa ja palanutta luuta sekä jokaiselle kaivaukselle pakollinen purupihka. Seuraavassa muutama tarkempi huomio eräistä löydöistä ja löytöryhmistä.

Kaivausten kivilajiesineistö sisältää kolme varsinaista esinettä: veitsen / kärjen, taltan sekä tuuran teelmän. Ensiksi mainittu on kauttaaltaan hiottuna esineenä poikkeuksellisen näyttävä ja myös sen oletettu löytöyhteys asumuspainanteen lattiataso alapuolelta ei ole se tavallisin. Kuitenkaan ko. konteksti ei ole kivikautisen asumuspainanteen yhteydessä vailla vertailukohtaa, onhan Yli-lin Kierikin Kuuselankankaan asumuspainanteesta 23 löydetyn rombikiven (KM 30665: 907) yhteydessä todettu, että se "saattoi olla paikkaansa tahallisesti kätketty" (Koivunen & Makkonen 1998: 9). Pohjalainen taltta ja suurikokoinen tuuran teelmä löytyivät asumuspainanteiden väliseltä tasanteelta ja kuuluvat tyypiltään tavanomaisempaan löytömateriaaliin.

Kvartsiaineistoa hallitsevat tyypilliseen tapaan iskokset, joiden määrä on käytännössä 95% löydettyjen kvartsien kokonaismäärästä. Kvartsiesineet, joiden tunnistaminen tapahtui FM Timo Ylimaunun suosiollisella myötävaikutuksella, jakautuvat kolmeen pääryhmään: kaapimiin, nävertimiin sekä leikkaaviin teriin / veitsiin. Kahden viimeksi mainitun ryhmän osuus vaikuttaa tavanomaista korkeammalta, mikä luultavasti heijastelee kvartsiteknologiaan vihkiytymättömien vaikeuksia tunnistaa ko. esinetyyppejä. Kvartsiesineiden valmistukseen liittyvää opportunismia kuvastavat puolestaan löytöaineistoon kuuluvat viisi retusoitua kvartsi-iskosta. Onpa aineistossa iskosten muodossa myös muutama esimerkki kvartsitista, jonka laajempi hyödyntäminen kiviesineiden raaka-aineena alkoi vasta neoliittisen kivikauden loppupuolella (Lavento 2001: 128).

Kaivauksissa löytynyt keramiikka on orgaanissekoitteista tyypillistä kampakeramiikkaa. Sekoitteesta johtuen suurin osa keramiikanpaloista oli niin pitkälle rapautunutta ja haurasta, että niiden stabiloimiseksi ne jouduttiin konservoimaan Paraloid-polymeerilla. Keramiikkaan perustuu myös asuinpaikka-alueen ajoitus, joka tyypillisen kampakeramiikan vastikään

tarkistetun ajoituksen perusteella on cal 3900-3400 eKr. Vaihtoehtoisen mahdollisuuden kohteen ajoittamiseen AMS-radiohiilimenetelmällä tarjoaa kaivausten purupihkalöytö (KM 32707: 88). Vastaavaa hyötyä esihistoriallisten elinkeinojen tutkimukselle ei valitettavasti tule koitumaan kaivauksen luulöydöistä niiden pitkälle fragmentoituneen tilan ja määrällisen niukkuuden johdosta.

LOPUKSI

Yli-Iin Saarikosken Luonto-Kotalan opetuskaivaukset saavuttivat ensisijaisen tavoitteensa jo tutkimusten kenttävaiheessa, kun ne tarjosivat lähes kahdellekymmenelle opiskelijalle ensi kosketuksen arkeologin kenttätöihin. Positiivisena seikkana on tässä yhteydessä tuotava esiin kohteen runsas monipuolinen löytöaineisto, jonka merkitys opiskelijoiden motivoijana konkretisoitui allekirjoittaneelle viimeistään vuoden 2000 löytököyhillä opetuskaivauksilla Muhoksen Hangaskankaan varhaismetallikautisella asuinpaikalla. Tulkinta Saarikosken Luonto-Kotalan asuinpaikka-alueen ajoituksesta vahvistui opetuskaivausten myötä ainakin näennäisesti, sillä on varsin perusteltua kysyä, missä määrin asumuspainanteet 8 ja 13 lähialueineen ovat edustava otos kohteen sisäisestä kronologiasta?

Tässä raportoitavien opetuskaivausten varjopuoleksi on lähtökohtaisesti katsottava niiden irrallisuus suhteessa Oulun yliopiston muuhun arkeologiseen toimintaan, mikä on suora seuraus oppiainetta koskevan kokonaisstrategian puutteesta. Toivon mukaan tulevat opetuskaivaukset voidaan kytkeä kiinteäksi osaksi laaja monivuotista tutkimusprojektia, jollaisen käynnistämistä suunnitellaan aktiivisesti yhteistyössä Kierikkikeskuksen kanssa. Vain kysymyksenasettelun ja kenttätöiminnan suunnitelmallisuuden kautta opetuskaivaukset hyödyttävät oppiainetta sekä mahdollisia yhteistyötahoja vielä pitkään kenttätöövaiheen päättymisen jälkeenkin.

Oulussa 31.12.2001

FL Janne Ikäheimo

LÄHTEET

Ikäheimo, Janne 2000: Muhos Pyhäkoski 1. Kivikautisen asuinpaikannealueen koekaivaus 22.-26.5.2000, käsikirjoitus Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa, kopio Museoviraston arkeologian osaston arkistossa. PDF: <http://arklab oulu.fi/public/PDF/kaivaus/pyha1.pdf>

Koivunen, Pentti & Makkonen, Merja 1998: Yli-lin Kierikin Kuuselankankaan kaivaukset 1993-1994, *METELI* - Oulun yliopiston arkeologian laboratorion tutkimusraportti 16.

Lavento, Mika 2001: Textile ceramics in Finland and on the Karelian isthmus, Suomen muinaismuistoyhdistyksen aikauskirja 109, Vammala.

Taulukko 1. Löydöt kaivausalueelta A

Kerros	Määrä (kpl)					Paino (g)				
	2	3	4	5	6	2	3	4	5	6
Kvartsiesine	3	1	-	-	1	9,2	1,9	-	-	7,3
Kvartsiydin	1	-	1	-	-	7,1	-	3,4	-	-
Retusoitu kvartsi-iskos	-	1	2	-	-	-	0,8	3,3	-	-
Kvartsi-iskos	6	5	5	-	-	2,8	3,6	2,3	-	-
Kvartsiitti-iskos	-	-	1	-	-	-	-	0,8	-	-
Kivilajiesine	-	1	1	-	-	-	30,4	6,1	-	-
Kivilaji-iskos	-	-	5	-	1	-	-	1,0	-	0,3
Keramiikka	1	46	9	?	-	0,3	16,2	6,2	118,7	-
Palanut luu	1	4	-	-	-	0,4	0,2	-	-	-

Taulukko 2. Löydöt kaivausalueelta B - lukumäärä

Kerros	Määrä (kpl)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Kvartsiesine	1	-	-	-	-	2	2	1
Kvartsiydin	-	-	-	1	-	3	2	-
Kvartsi-iskos	21	3	6	20	20	104	203	103
Kvartsiitti-iskos	-	-	-	1	-	-	-	-
Kivilajiesine	-	-	-	-	-	1	1	1
Kivilaji-iskos	-	-	-	-	-	7	11	8
Raaka-aine	-	-	1	2	-	-	-	-
Keramiikka	-	-	-	-	14	-	-	-
Palanut luu	-	-	-	-	-	4	36	7
Purupihka	-	-	-	-	-	-	1	-

Taulukko 3. Löydöt kaivausalueelta B - paino

Kerros	Paino (g)							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Kvartsiesine	3,4	-	-	-	-	4,1	12,0	9,9
Kvartsiydin	-	-	-	20,7	-	27,1	14,2	-
Kvartsi-iskos	30,4	4,8	2,7	34,8	36,1	188,7	300,7	423,1
Kvartsiitti-iskos	-	-	-	6,4	-	-	-	-
Kivilajiesine	-	-	-	-	-	215,1	40,6	0,5
Kivilaji-iskos	-	-	-	-	-	25,2	111,6	115,1
Raaka-aine	-	-	315,0	7,5	-	-	-	-
Keramiikka	-	-	-	-	2,6	-	-	-
Palanut luu	-	-	-	-	-	0,3	13,7	0,9
Purupihka	-	-	-	-	-	-	0,2	-

Taulukko 4. Löydöt koeojasta A

Kerros	Määrä (kpl)		Paino (g)	
	1	2	1	2
Kvartsiesine	2	-	13,9	-
Retusoitu kvartsi-iskos	1	-	1,0	-
Kvartsi-iskos	35	7	47,9	9,2
Kivilajiesine	1	-	1209,7	-

Taulukko 5. Löydöt koeojasta B

Kerros	Määrä (kpl)		Paino (g)	
	1	2	1	2
Kvartsiydin	1	-	28,3	-
Retusoitu kvartsi-iskos	1	-	1,8	-
Kvartsi-iskos	30	5	25,8	1,5
Kivilajiesine	1	-	47,0	-
Kivilaji-iskos	1	-	2,3	-

Taulukko 6. Koeruutujen 1-5 sijainti ja absoluuttinen korkeus

Ruutu nro	1	2	3	4	5
x-koordinaatti	999	1000	1000	1039	1044
y-koordinaatti	89	85	65	99	99
korkeus m mpy	59,93	59,80	58,27	59,94	59,98
pinta- / pohja-arvo	?	?	57,93	?	?

Taulukko 7. Löydöt koeruuduista 1-5 (1. kerros)

Ruutu nro	Määrä (kpl)			Paino (g)		
	1	2	4	1	2	4
Kvartsiesine	1	2	1	11,0	8,0	12,7
Kvartsi-iskos	1	5	2	0,7	3,1	1,1

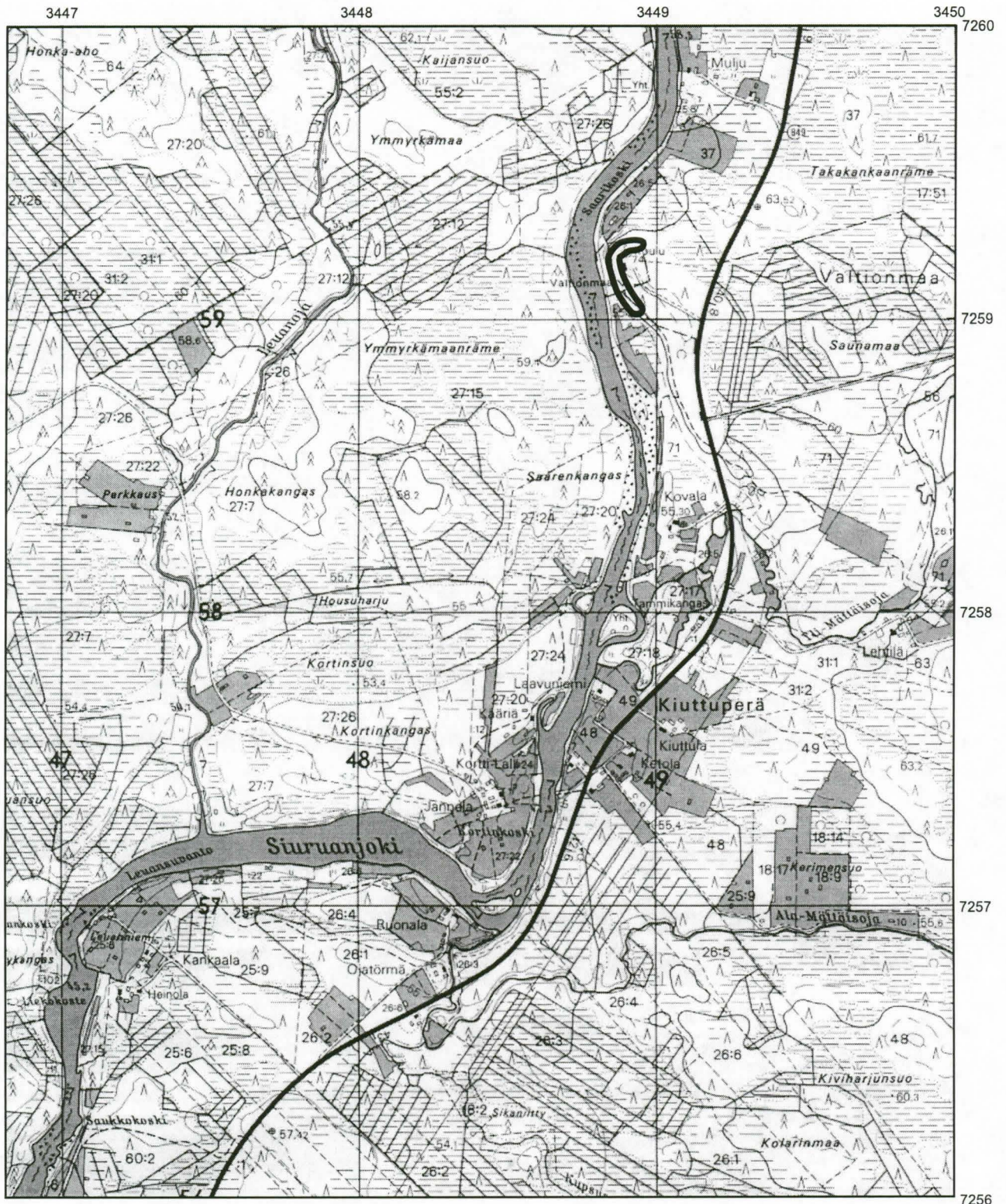
Taulukko 8. Yhteenveto kaivauslöydöistä

	Määrä (kpl)	Paino (g)
Kvartsiesine	17	93,4
Kvartsiydin	9	100,8
Retusoitu kvartsi-iskos	5	6,9
Kvartsi-iskos	581	1119,3
Kvartsiitti-iskos	2	7,2
Kivilajiesine	7	1369,4
Kivilaji-iskos	33	260,0
Raaka-aine	3	322,5
Keramiikka	70+	144,0
Palanut luu	52	15,5
Purupihka	1	0,2

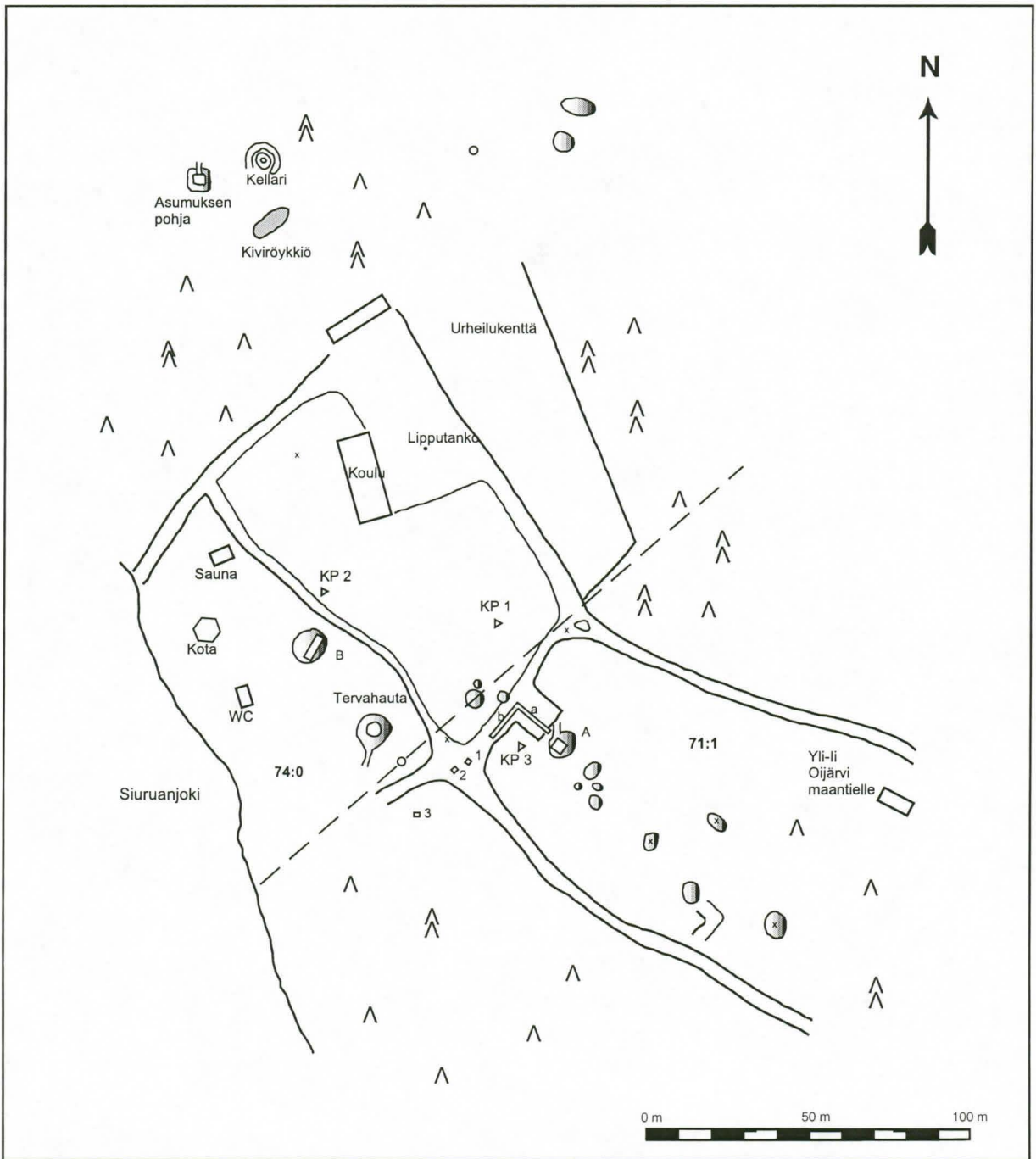
KARTTALUETTELO

Karttaluettelon osoittamien karttojen lisäksi Yli-lin Saarikosken Luonto-Kotalan kaivauksen kenttädokumentaatioon kuuluu joukko nk. vaakituskarttoja, joiden puhtaaksi piirtäminen katsottiin jälkityövaiheessa turhaksi yhtä poikkeusta lukuunottamatta (kartta 7). Myös nämä kartat sisältyvät kuitenkin kaivausten alkuperäisdokumentaation, jota säilytetään Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa.

1. Kaivauskohteen sijoittuminen peruskartalle. 1:20 000
2. Yleiskartta kaivausalueen lähiympäristöstä.
3. Kaivausten yleiskartta. 1:500
4. Kaivausalue A: tasokartat tasoista 2-5. 1:50
5. Kaivausalue A: löytökartat kerroksista 2-6. 1:50
6. Kaivausalue A: leikkauspiirros koillis- ja kaakkoisreunasta. 1:20
7. Kaivausalue B: pintavaakituskartta. 1:50
8. Kaivausalue B: tasokartat tasoista 4-5. 1:50
9. Kaivausalue B: löytökartat kerroksista 1-4. 1:50
10. Kaivausalue B: löytökartat kerroksista 5-8. 1:50
11. Kaivausalue B: leikkauspiirros kaakkoisreunasta. 1:35
12. Koeoja A: tasokartat tasoista 1-2. 1:50
13. Koeoja A: löytökartat kerroksista 1-2. 1:50
14. Koeoja B: tasokartta tasosta 1, löytökartat kerroksista 1-2. 1:50
15. Koeruutu 4: löytökartta kerroksesta 1. 1:20

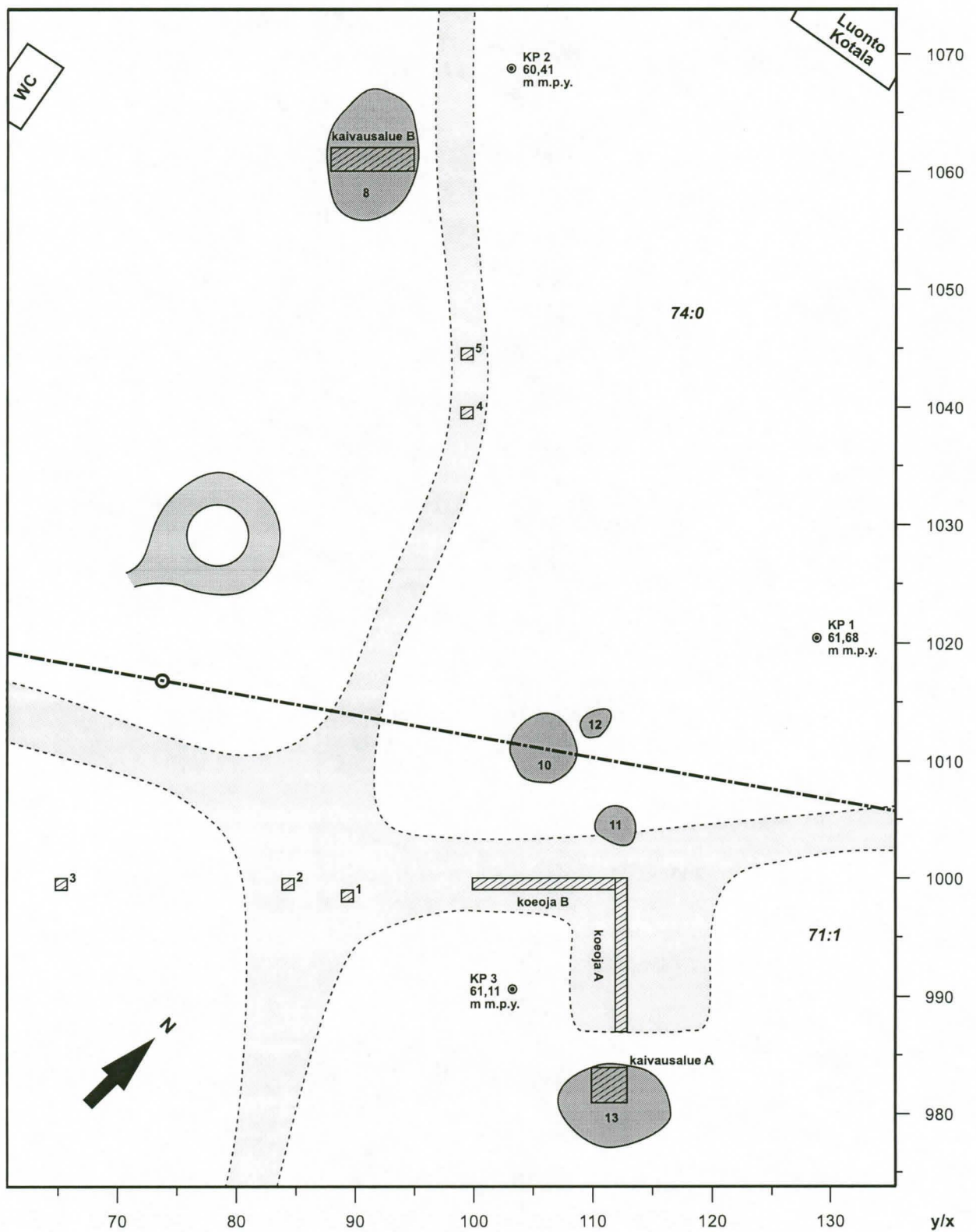
Kartta 1. Kaivauskohteen sijoittuminen peruskartalle. Yli-II Saarikoski Luonto-Kotala.
 x = 7259 09-32; y = 3448 80-98; z = 55-65. Asuinpaikat.
 Peruskartta 3512 07 YLI-II

Karta 2. Yleiskartta kaivausalueen lähiympäristöstä

- o Rajapyykki
- x Kvartsi
- a Koeojat
- b
- 1
- 2 Koeruudut
- 3
- A Kaivausalueet
- B
- ⓪ Asumuspainanne

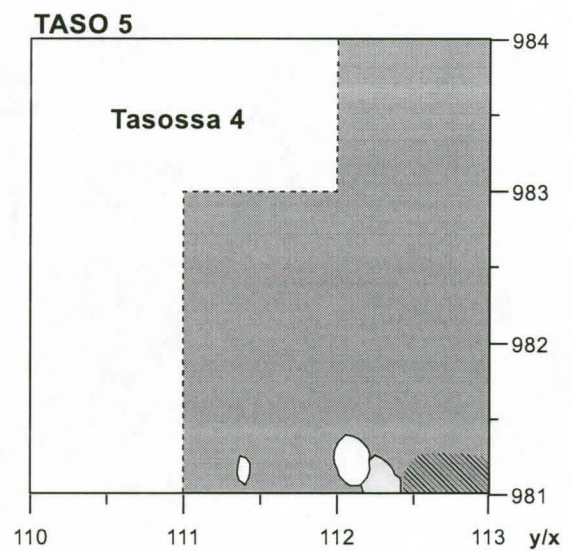
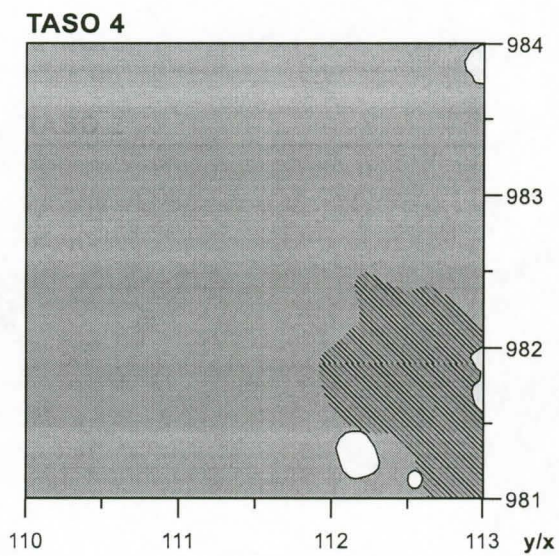
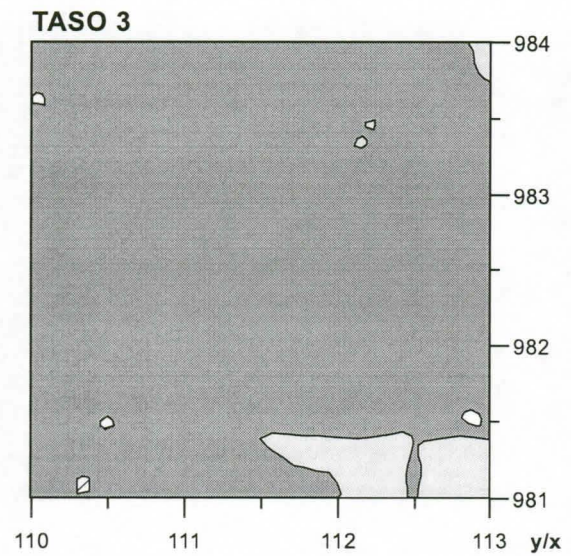
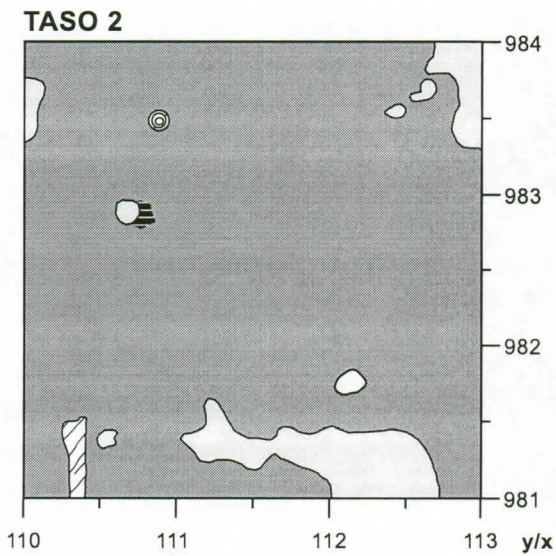
OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Yleiskartta	Mittakaava 1:2000
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: S. Hujanen, T. Tiainen	

Kartta 3. Kaivausten yleiskartta.

tutkimusalue	tervahauta
koeruutu	polku
korkeuskiintopiste	palstan raja
asumuspainanne	54:46 palstan numero

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Yleiskartta	Mittakaava 1:500
Tutkimusalueet	18.12.2001
Kartoitus: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: Janne Ikäheimo	

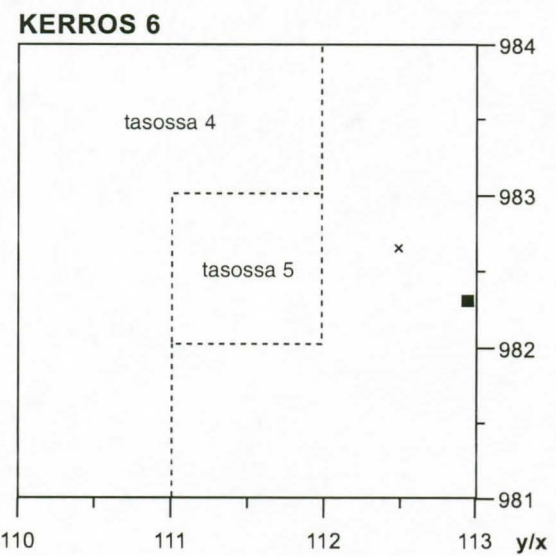
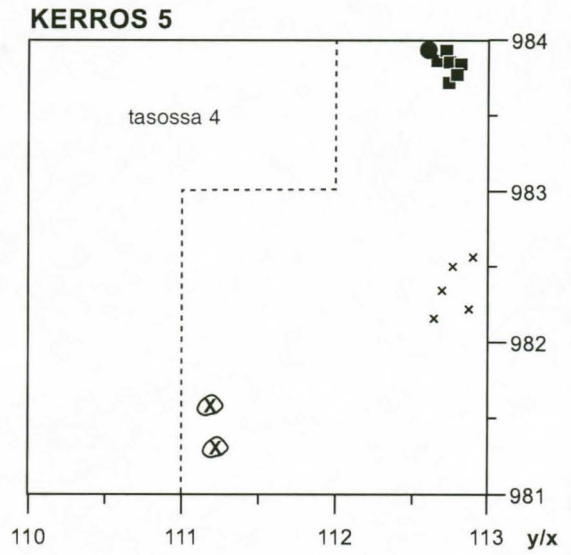
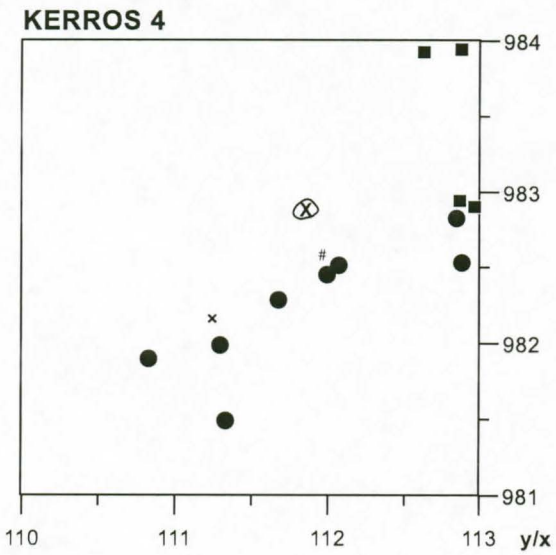
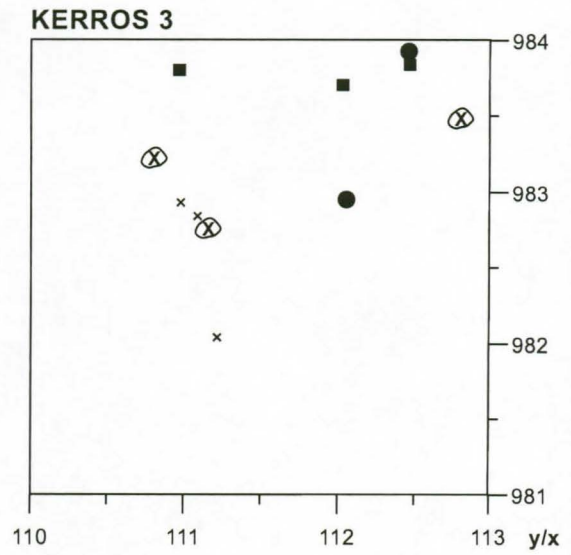
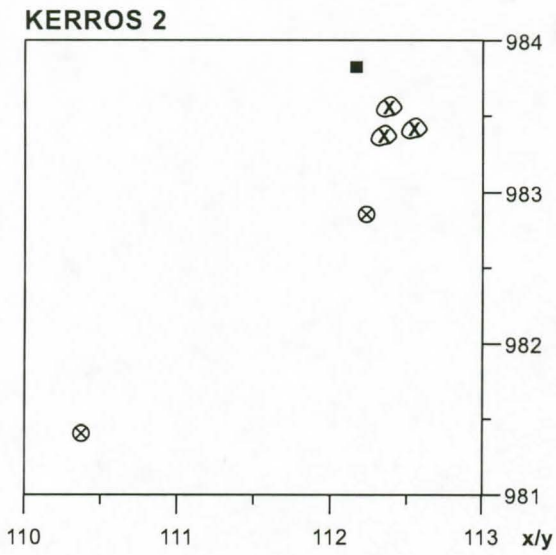

Kartta 4. Kaivausalue A: tasokartat tasoista 2-5.

- huuhtoutunut maa
- rikastunut maa
- hiili/hiilensekainen maa
- likamaa
- juuri
- kivi
- kanto

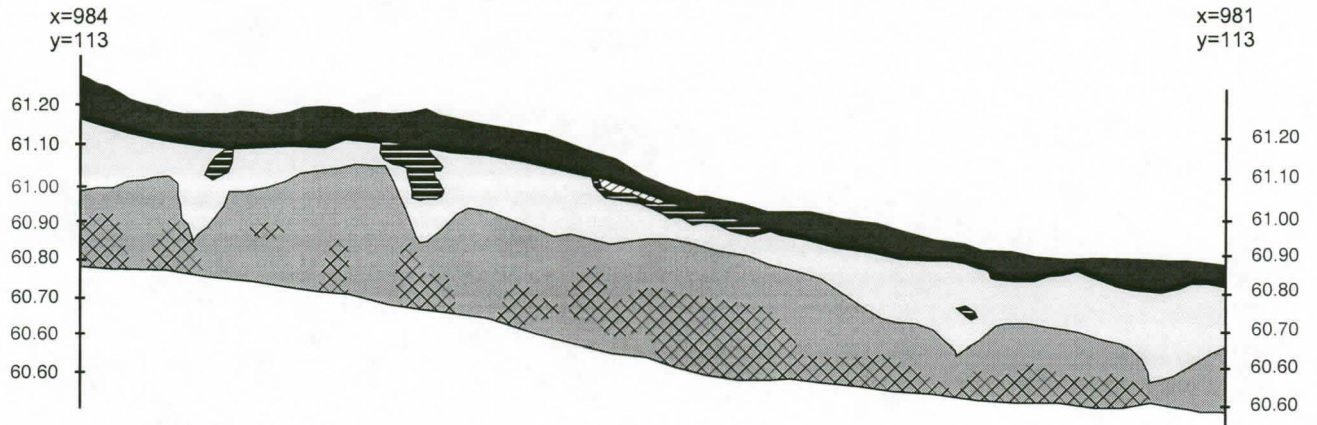
OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Tasokartta	Mittakaava 1:50
Kaivausalue A	Tasot 2-5
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtäneet: jälkityökurssilaiset 2001	

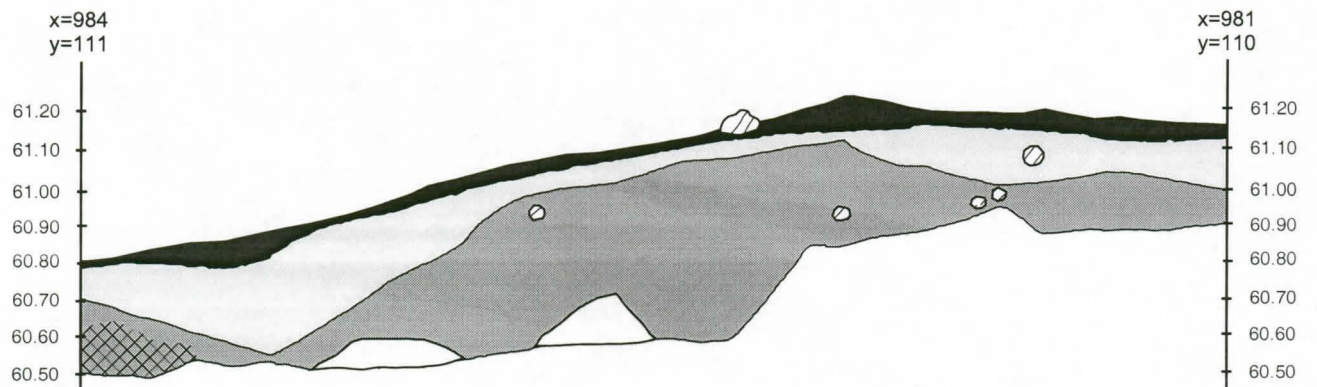
Kartta 5. Kaivausalue A: löytökartat kerrok-
sista 2-6.

- × kvartsi-iskos
- ⊗ kvartsiesine
- kivilaji-iskos
- keramiikka
- # hiili
- ⊗ palanut kivi

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Löytökartta	Mittakaava 1:50
Kaivausalue A	Kerrokset 2-6
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtäneet: jälkityökurssilaiset	

KOILLISREUNA

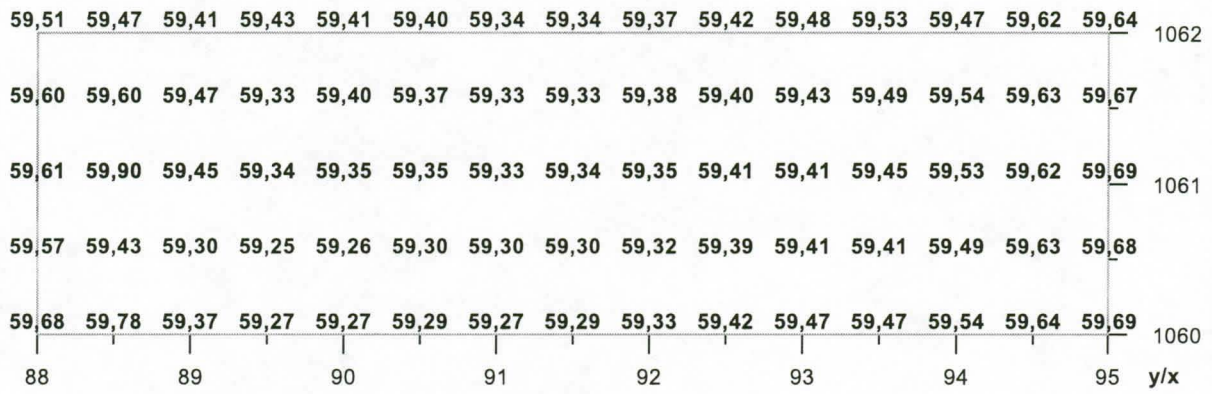

KAAKKOISREUNA

Kartta 6. Kaivausalue A: leikkauspiirros koillis- ja kaakkoisreunasta.

humus /pintaturve	hiilensekainen maa
huuhtoutunut maa	sekoittunut maa
rikastunut maa	kanto/juuri tms.
anturamaa	kivi

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Leikkaukset	Mittakaava 1:20
Kaivausalue A	NE ja SE leikkaus
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: jälkityökurssi 2001	

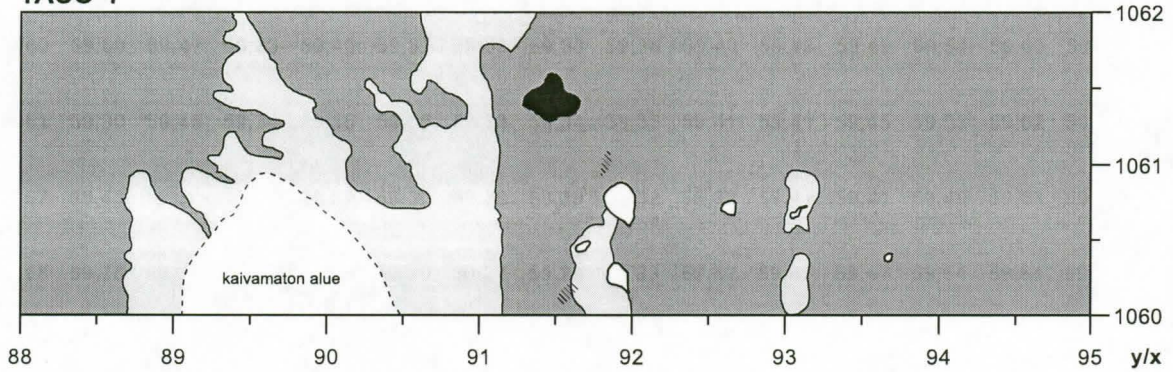

Arvot m / m.p.y.

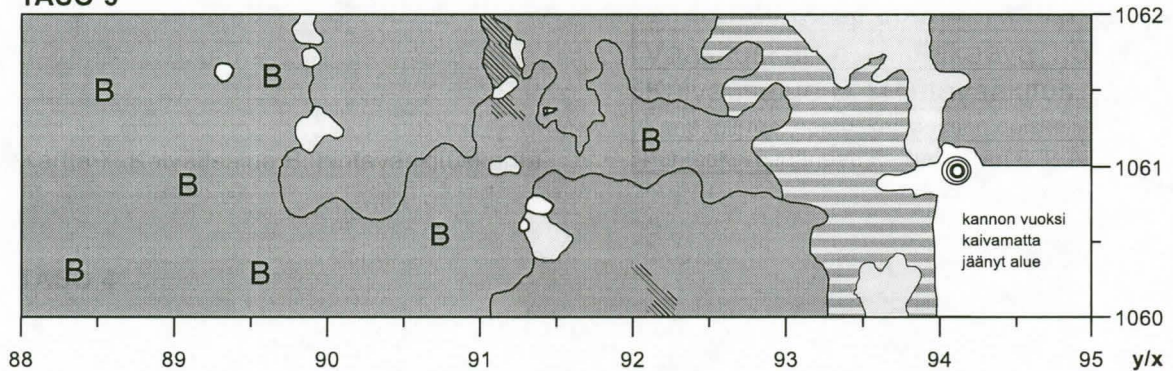
OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Vaakituskartta	Mittakaava 1:50
Kaivausalue B	Pintavaakitus
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtäneet: P. Tiikkainen & T. Äikäs	

Kartta 7. Kaivausalue B: pintavaakituskartta.

TASO 4

TASO 5

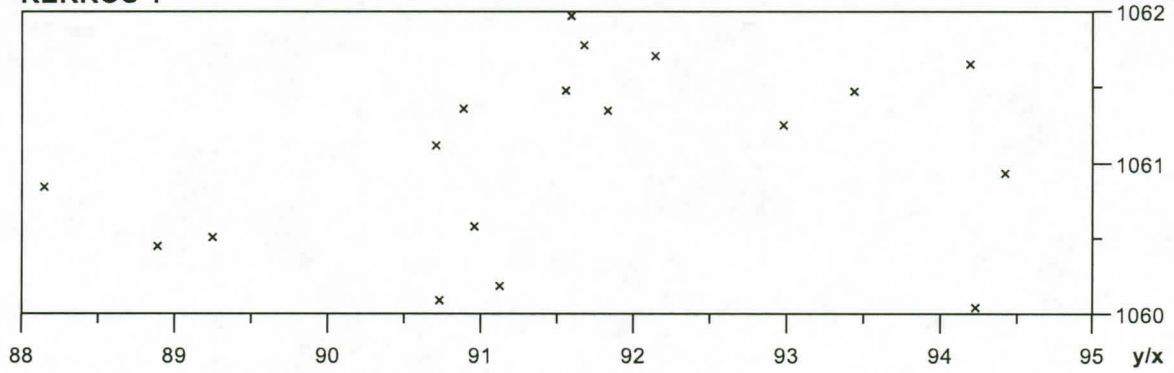

Kartta 8. Kaivausalue B: tasokartat tasoista 4-5.

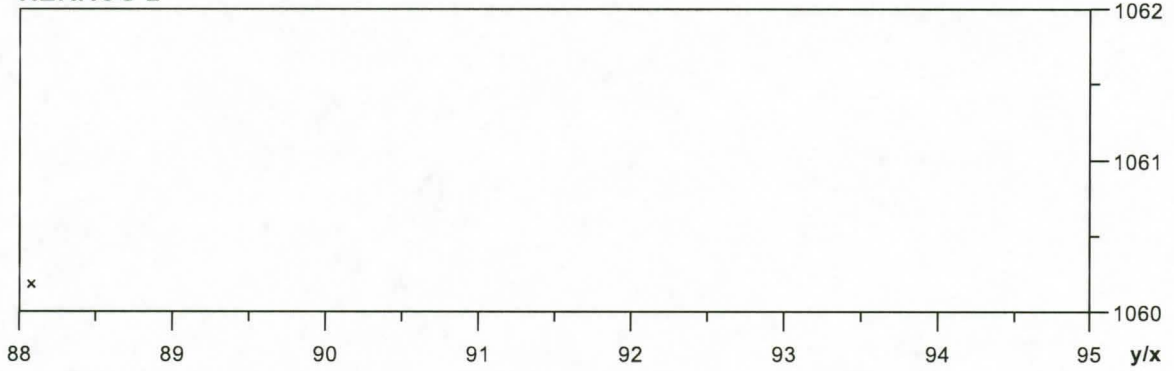
	humus / pintaturve		anturamaa
	huuhtoutunut maa		likamaa
	huuhtoutunut ja rikastunut maa		kanto/juuri
	rikastunut maa		kivi

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Tasokartta	Mittakaava 1:50
Kaivausalue B	Tasot 4 ja 5
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: jälkityökurssi 2001	

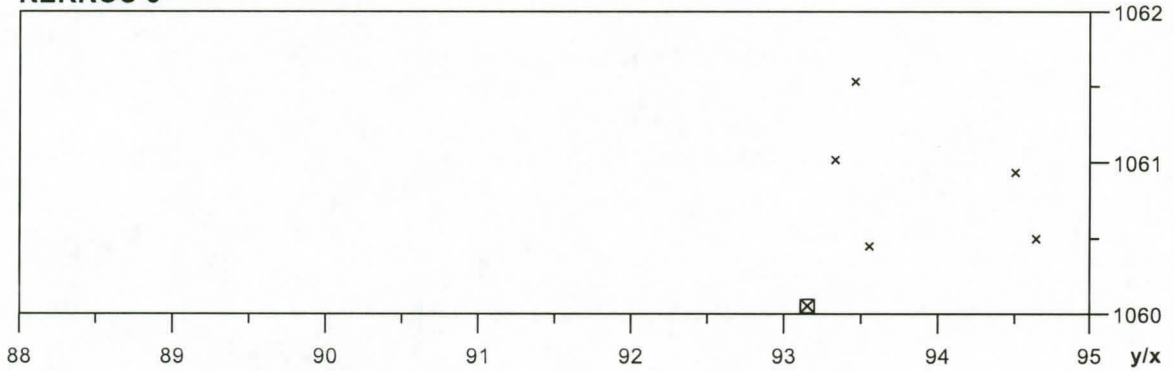
KERROS 1

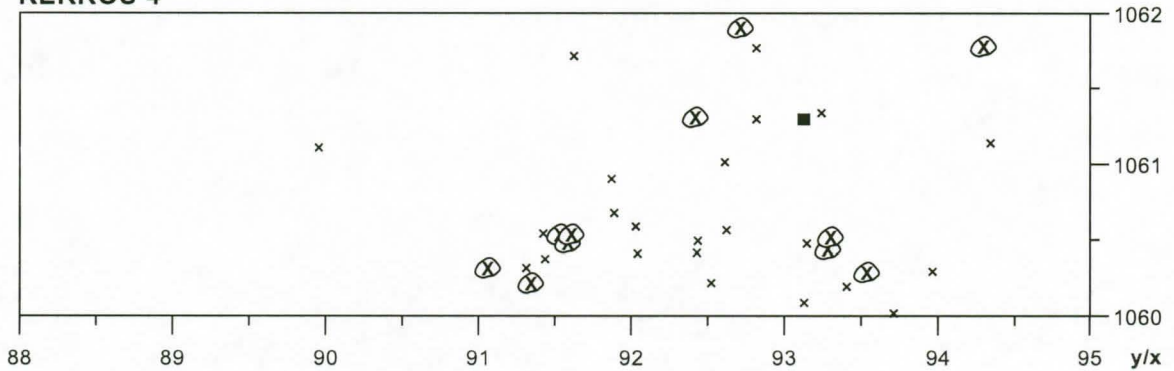
KERROS 2

KERROS 3

KERROS 4

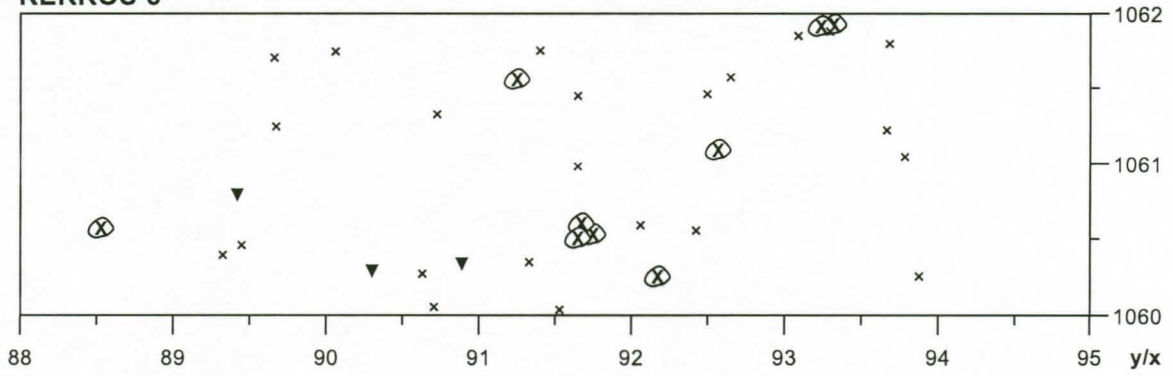

- × kvartsi-iskos
- ⊠ raaka-ainekappale (liuske)
- raaka-ainekappale (kiille)
- ⊗ palanut kivi

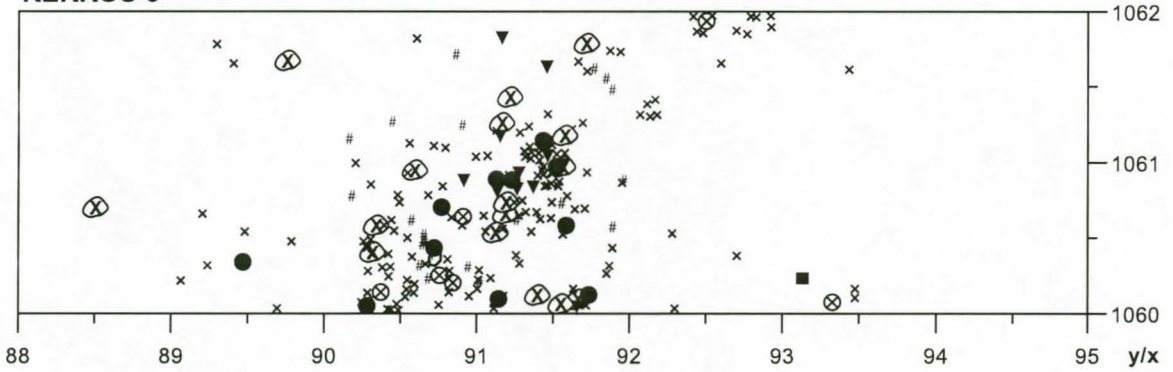
OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Löytökartta	Mittakaava 1:50
Kaivausalue B	Kerrokset 1-4
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtäneet: jälkityökurssilaiset 2001	

Kartta 9. Kaivausalue B: löytökartat kerroksista 1-4.

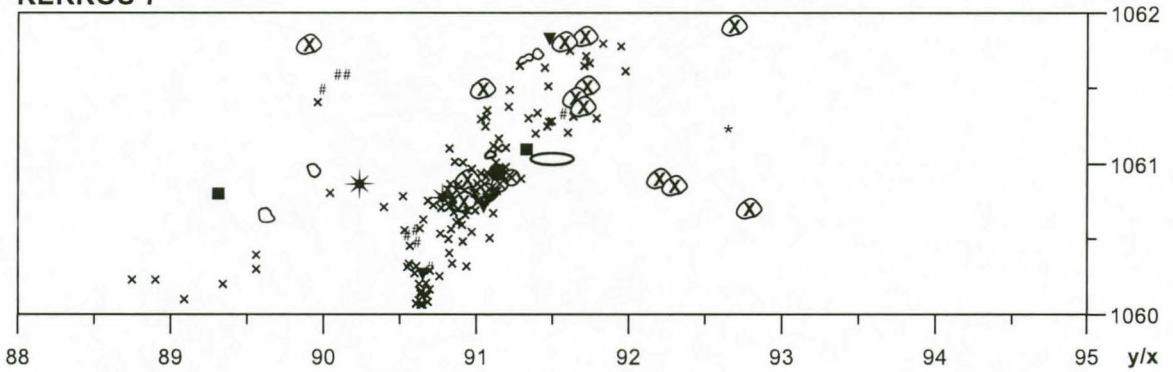
KERROS 5

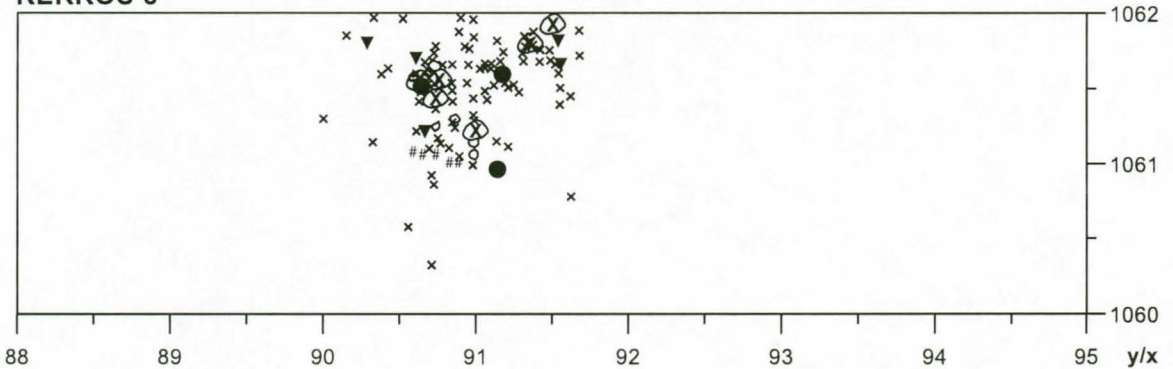
KERROS 6

KERROS 7

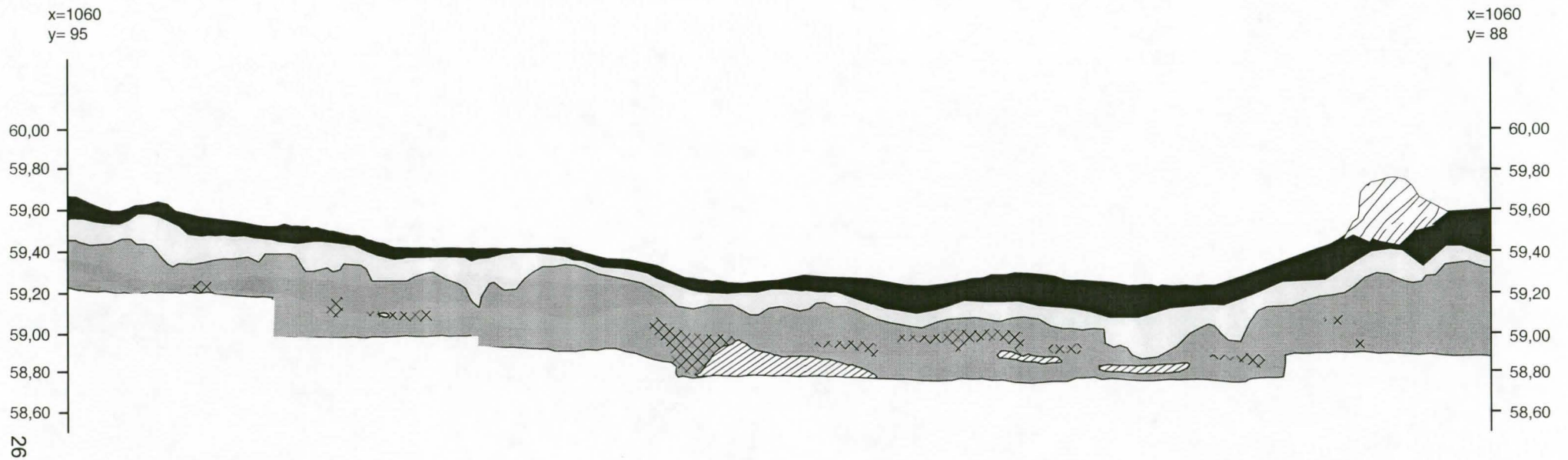
KERROS 8

×	kvartsi-iskos	■	keramiikka
⊗	kvartsiesine	★	purupihka
○	kivilajiesine	#	hiili
●	kivilaji-iskos	*	savi
⊗	palanut kivi	○	kivi
▼	palanut luu		

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Löytökartta	Mittakaava 1:50
Kaivausalue B	Kerrokset 5-8
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtäneet: jälkityökurssilaiset 2001	

Kartta 10. Kaivausalue B: löytökartat kerroksista 5-8.

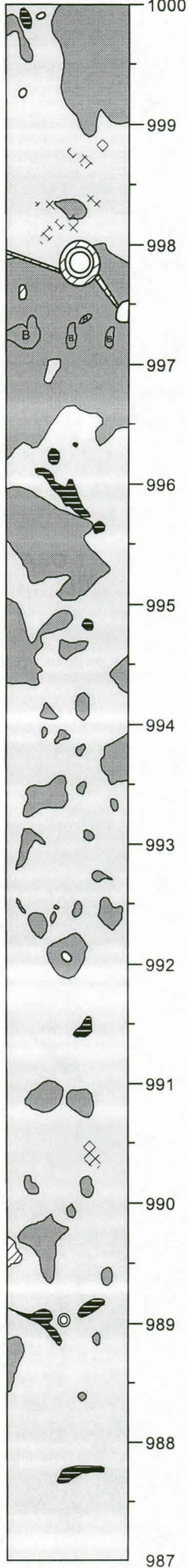

Kartta 11. Kaivausalue B: leikkauspiirros kaakkoisreunasta.

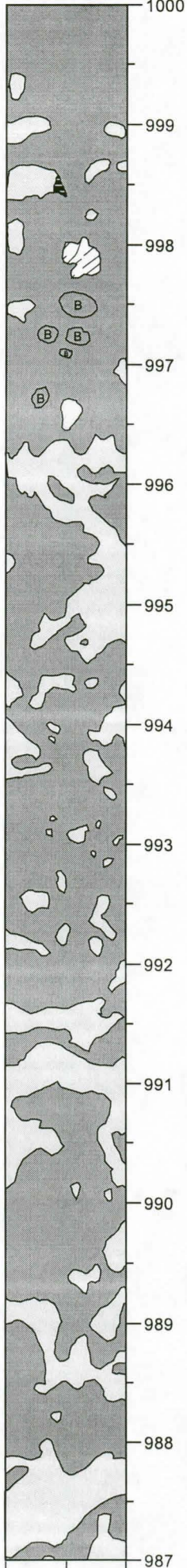
OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-Ii Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Leikkaus	Mittakaava 1:35
Kaivausalue B	SE leikkaus
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: jälkityökurssi 2001	

TASO 1

112 113 y/x

TASO 2

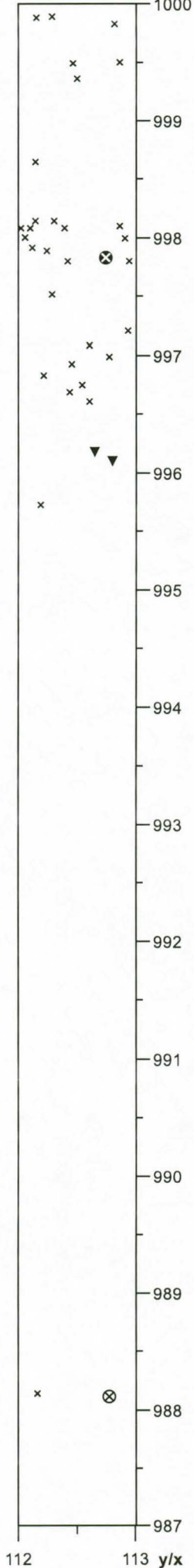
112 113 y/x

Kartta 12. Koeoja A: tasokartat tasoista 1-2.

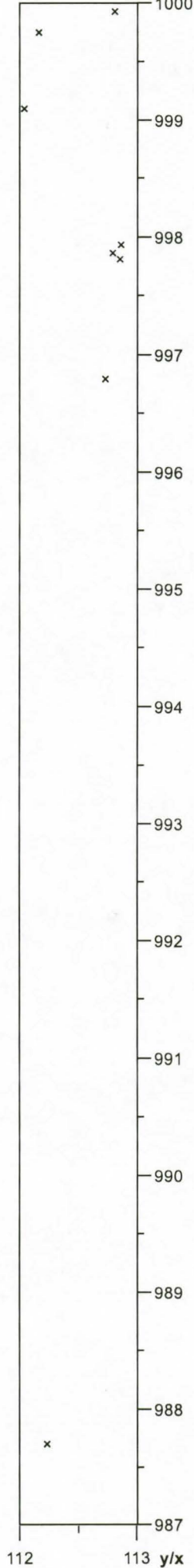

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Tasokartta	Mittakaava 1:50
Koeoja A	Tasot 1 ja 2
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: jälkityökurssi 2001	

KERROS 1

KERROS 2

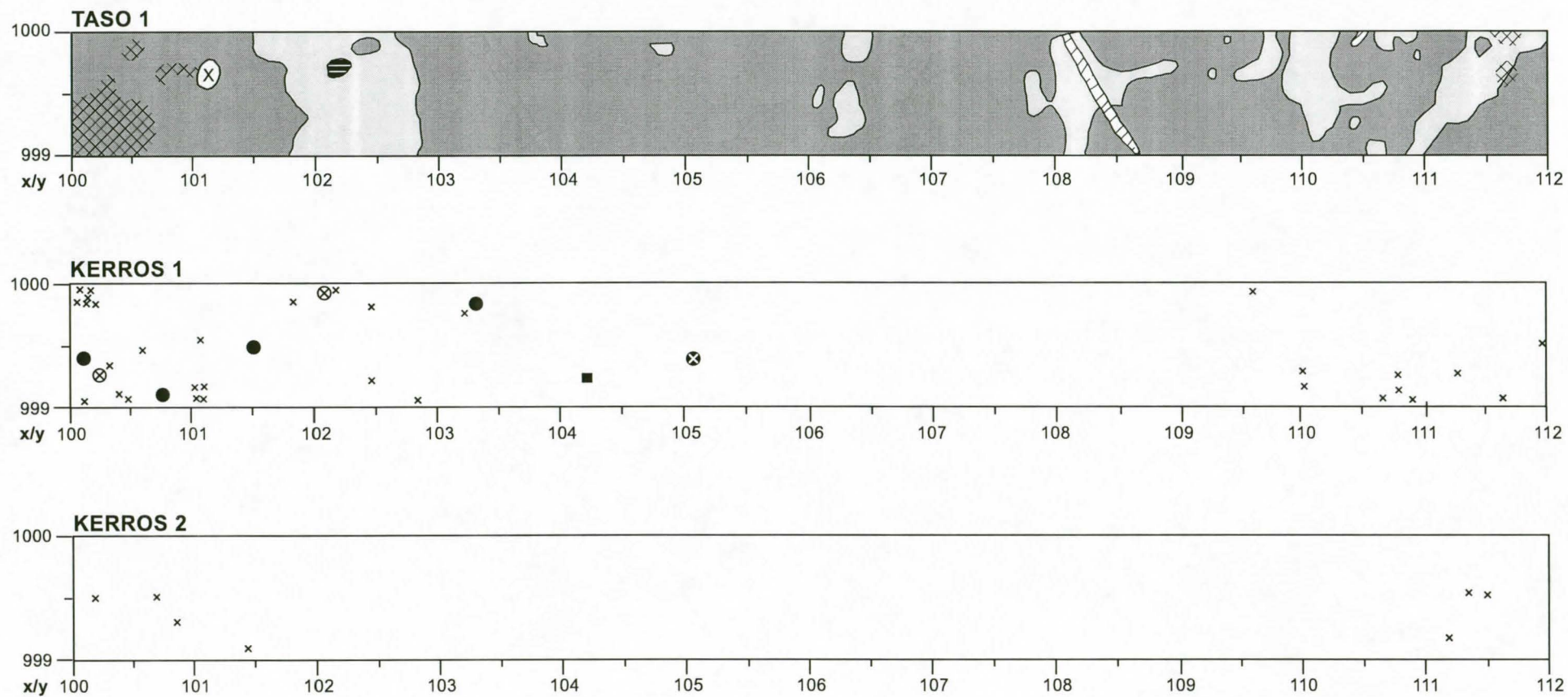

Kartta 13. Koeoja A: löytökartat kerroksista 1-2.

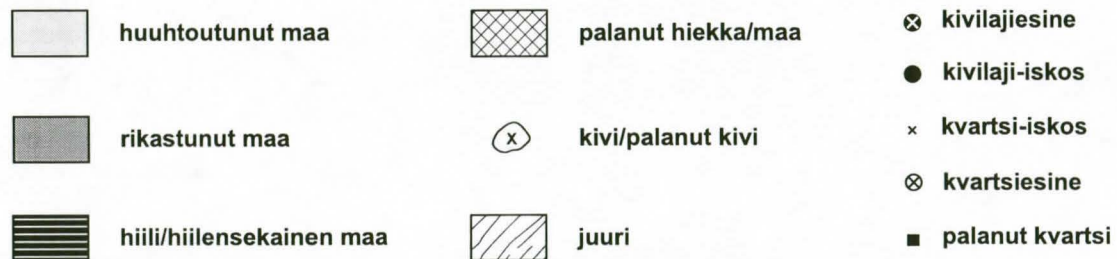
- x kvartsi-iskos
- ⊗ kvartsiesine
- keramikka
- ⊗ kivilajiesine
- ▼ palanut luu

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Löytökartta	Mittakaava 1:50
Koeoja A	Kerrokset 1 ja 2
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: jälkityökurssi 2001	

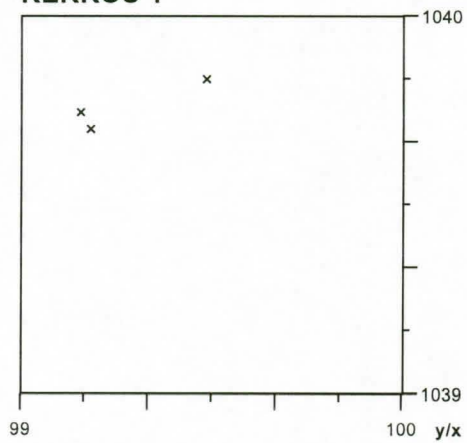

Kartta 14. Koejoja B: tasokartta tasosta 1, löytökartat kerroksista 1-2.

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Tasokartta (T1)	Mittakaava 1:50
Koejoja B	Löytökartta (1-2)
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: jälkityökurssi	

KERROS 1

Kartta 15. Koeruutu 4: löytökartta kerroksesta 1.

x kvartsi-iskos

OULUN YLIOPISTO Arkeologia	
Yli-li Saarikoski Luonto-Kotala 2001	
Löytökartta	Mittakaava 1:20
Koeruutu 4	Kerros 1
Kenttäpiirros: opetuskaivauksen opiskelijat	
Puhtaaksi piirtänyt: S. Marin ja T. Kuokkanen	

VALOKUVALUETTELO

Kaivauksen yhteydessä otetut valokuvat ovat dioja ja MV-kuvia. Diat löytyvät kaivausraportin liitteen muodostavalta CD-ROMilta ja ne on luetteloitu Oulun yliopiston arkeologian laboratorion dia-arkistoon numeroilla 24382-24495. MV-kuvien negatiivit on arkistoitu Oulun yliopiston arkeologian laboratorion negatiiviarkistoon numeroilla XI:55/4-56/4. Seuraavassa luettelossa MV-kuviin viitataan otoksen mukaisella juoksevalla numerolla. Kuvaussuunnat /400°. Kuvaaja: Oulun yliopiston arkeologisen opetuskaivauksen 2001 opiskelijat.

Diat

- 24382 Yleiskuva Saarikosken asuinpaikka-alueen eteläpäästä, etualalla asumuspainanne. Kuvaussuunta 300°.
- 24383 Asumuspainanne 13 ennen kaivauksia. Kuvaussuunta 300°.
- 24384 Yleiskuva asuinpaikka-alueesta Kotalan koulun pallokentältä. Panoraama 1/4. Kuvaussuunta 250°.
- 24385 Entinen Kotalan koulu, jossa nykyisin toimii matkailuyritys Luonto-Kotala. Panoraama 2/4. Kuvaussuunta 300°.
- 24386 Kotalan koulu, varastorakennus ja pallokenttä. Panoraama 3/4. Kuvaussuunta 350°.
- 24387 Kotalan koulun pallokenttä. Panoraama 1/4. Kuvaussuunta 400°.
- 24388 Asumuspainanne 8 ennen kaivauksia. Kuvaussuunta 250°.
- 24389 Kaivausalue B rajattuna naruin asumuspainanteeseen 8. Kuvaussuunta 250°.
- 24390 Kaivausalue A rajattuna naruin asumuspainanteeseen 13. Kuvaussuunta 150°.
- 24391 Koeoja A ennen kaivauksia. Kuvaussuunta 150°.
- 24392 Koeoja A ennen kaivauksia. Kuvaussuunta 150°.
- 24393 Koeoja A ennen kaivauksia. Kuvaussuunta 150°.
- 24394 Koeoja A turpeenpoiston jälkeen. Kuvaussuunta 150°.
- 24395 Kaivausalue B turpeenpoiston jälkeen. Kuvaussuunta 250°.
- 24396 Kaivausalue A turpeenpoiston jälkeen. Kuvaussuunta 150°.
- 24397 Tuuran teelmä (KM 32707: 43) *in situ* koeojassa A. Kuvaussuunta 250°.
- 24398 Koeoja A pintamaan poiston jälkeen. Kuvaussuunta 150°.
- 24399 Kaivausalue A, taso 1. Kuvaussuunta 50°.
- 24400 Kaivausalue A, taso 1. Kuvaussuunta 150°.
- 24401 Kaivausalue B, taso 1. Kuvaussuunta 50°.
- 24402 Kaivausalue B, taso 1. Kuvaussuunta 250°.
- 24403 Kaivausalue B, työkuva 2. kerroksen poistosta. Kuvaussuunta 300°.
- 24404 Kaivausalue A, työkuva 2. kerroksen poistosta. Kuvaussuunta 50°.
- 24405 Koeoja A, taso 1. Kuvaussuunta 150°.
- 24406 Koeoja A, taso 1. Kuvaussuunta 350°.
- 24407 Koeoja B pintamaan poiston jälkeen. Kuvaussuunta 250°.
- 24408 Koeruudut 1-2. Kuvaussuunta 250°.
- 24409 Koeojaa B vaaitaan. Kuvaussuunta 400°.
- 24410 Kaivausalue A, taso 2. Kuvaussuunta 50°.
- 24411 Kaivausalue A, taso 2. Kuvaussuunta 150°.
- 24412 Ensimmäisen kerroksen tutkimus käynnissä. Etualalla koeruudut 1 ja 2, taustalla koeoja B. Kuvaussuunta 50°.
- 24413 Kaivausalue B, taso 3. Kuvaussuunta 50°.
- 24414 Koeoja B pintamaan poiston jälkeen. Kuvaussuunta 250°.

- 24415 Kaivausalue B, taso 4. Kuvaussuunta 50°.
- 24416 Kaivausalue B, taso 4. Kuvaussuunta 250°.
- 24417 Koeoja A, taso 2. Tummat kohdat kuvan keskellä pintahumusta. Kuvaussuunta 350°.
- 24418 Pohjalainen taltta (KM 32707: 62) *in situ* koeojan B ensimmäisessä kerroksessa. Kuvaussuunta 350°.
- 24419 Jalkapallo-ottelu ruokatunnin ratoksi 11.6.2001: Kotletico Koivunen vs. Unreal Nunez 4-3 (1-2). Kuvaussuunta 50°.
- 24420 Jalkapallo-ottelu ruokatunnin ratoksi 11.6.2001: Kotletico Koivunen vs. Unreal Nunez 4-3 (1-2). Kuvaussuunta 50°.
- 24421 Kaivausalue B, taso 5. Kuvaussuunta 250°.
- 24422 Kaivausalue B, taso 5. Kuvaussuunta 50°.
- 24423 Kaivausalue A, taso 4. Kuvaussuunta 150°.
- 24424 Kaivausalue A, taso 4. Kuvaussuunta 50°.
- 24425 Koeoja B, taso 1. Kuvaussuunta 250°.
- 24426 Koeoja B, taso 1. Kuvaussuunta 50°.
- 24427 Koeoja A, koillispuolelta ruudut tasossa 3. Kuvaussuunta 150°.
- 24428 Koeoja A, kaakkoispuolelta ruudut tasossa 3. Kuvaussuunta 350°.
- 24429 Koeruutu 5 pintakerroksen poiston jälkeen. Kuvaussuunta 250°.
- 24430 Koeruutu 4 pintakerroksen poiston jälkeen. Kuvaussuunta 250°.
- 24431 Kaivausalue A, taso 5. Kuvaussuunta 150°.
- 24432 Kaivausalue A, taso 5. Kuvaussuunta 50°.
- 24433 Koeoja B, taso 2. Kuvaussuunta 250°.
- 24434 Koeoja B, taso 2. Kuvaussuunta 50°.
- 24435 Koeruutujen 4 ja 5 tutkimus käynnissä, työkuva. Kuvaussuunta 350°.
- 24436 Kaivausalue B, tilannekuva. Kuvaussuunta 250°.
- 24437 Kaivausalue B, tilannekuva. Kuvaussuunta 250°.
- 24438 Koeoja B, tutkimus viimeistellään lapionpistoin. Kuvaussuunta 0°.
- 24439 Kaivausalue A, taso 6. Kuvaussuunta 150°.
- 24440 Kaivausalue A, taso 6. Kuvaussuunta 50°.
- 24441 Yleiskuva koeojista A ja B tutkimusalueiden täytön jälkeen. Kuvaussuunta 250°.
- 24442 Kaivausalue B, taso 6. Kuvaussuunta 250°.
- 24443 Kaivausalue B, taso 6. Kuvaussuunta 50°.
- 24444 Liuske-esineen (KM 32707: 145) iloinen löytäjä Annika Leppiaho. Kuvaussuunta 250°.
- 24445 Liuske-esine (KM 32707: 145) *in situ*. Kaivausalue B, kerros 7. Kuvaussuunta 300°.
- 24446 Liuske-esine (KM 32707: 145) *in situ*. Kaivausalue B, kerros 7. Kuvaussuunta 200°.
- 24447 Tutkimukset kaivausalueella B keskittyivät lopussa asumuspainanteen keskiosaan. Kuvaussuunta 220°.
- 24448 Kaivausalue B, yksityiskohta ruudusta x=1060, y=91. Kuvaussuunta 200°.
- 24449 Kaivausalue A, asumuspainanteen 13 koillisprofiili x=981-4, y=113. Kuvaussuunta 50°.
- 24450 Kaivausalue A, asumuspainanteen 13 kaakkoisprofiili x=981, y=110-113. Kuvaussuunta 150°.
- 24451 Saarikoski, yleiskuva.

- 24452 Näkymä kaivausalueelta kohti Kotalan koulua.
- 24453 Yleiskuva koeojista A ja B tutkimusalueiden täytön jälkeen.
- 24454 Kaivausalue B, yleiskuva. Kuvaussuunta 250°.
- 24455 Yleiskuva, asumuspainanne 8:n ympäristö (kaivausalue B). Kuvaussuunta 275°.
- 24456 Yleiskuva, asumuspainanne 8:n ympäristö (kaivausalue B). Kuvaussuunta 275°.
- 24457 Kaivausalue B, taso 7. Kuvaussuunta 250°.
- 24458 Kaivausalue B, taso 7. Kuvaussuunta 50°.
- 24459 Kaivausalue B, taso 8. Kuvaussuunta 250°.
- 24460 Kaivausalue B, taso 8. Kuvaussuunta 50°.
- 24461 Kaivausalue B:n eteläinen nurkka, asumuspainanne 8:n profiilia, x=1060, y=88-89. Kuvaussuunta 200°.
- 24462 Kaivausalue B tutkittuna pohjaan saakka. Kuvaussuunta 250°.
- 24463 Kaivausalue B tutkittuna pohjaan saakka. Kuvaussuunta 50°.
- 24464 Työkuva kaivausalueelta A.
- 24465 Työkuva kaivausalueelta A.
- 24466 Työkuva kaivausalueelta B.
- 24467 Kaivausalue B, asumuspainanne 8:n luoteisprofiilin läntinen osa.
- 24468 Kaivausalue B, asumuspainanne 8:n luoteisprofiilin itäinen osa.
- 24469 Kaivausaluetta B täytetään.
- 24470 Kaivausaluetta B täytetään.
- 24471 Ski Soini ja Anna-Kaisa Puputti viimeistelevät yleiskarttaa.
- 24472 Kaivausaluetta B tutkitaan.
- 24473 Kaivausaluetta B tutkitaan.
- 24474 Yleiskuva Luonto-Kotalan parvekkeelta kohti kaivausaluetta B.
- 24475 Yleiskuva Luonto-Kotalan parvekkeelta kohti jokirantaa.
- 24476 Yleiskuva asuinpaikka-alueelta.
- 24477 Yleiskuva asuinpaikka-alueelta.
- 24478 Työkuva kaivausalueelta B.
- 24479 Amanuenssi Okkosen lehdistötilaisuus jokirannassa.
- 24480 Kaivauslöytöjen esillepano lehdistötilaisuudessa.
- 24481 Kaivausten liuske-esineistöä (vas. KM 32707: 145, irtolöytö, : 62)
- 24482 Luonto-Kotalan keramiikkalöytöjä.
- 24483 Tuuran teelmä (KM 32707: 43).
- 24484 Liuske-esine (KM 32707: 145).
- 24485 Taltta (KM 32707: 62).
- 24486 Ymmyrkämaan reikäkivi, irtolöytö.
- 24487 Ymmyrkämaan reikäkivi, irtolöytö.
- 24488 Tuuran teelmä (KM 32707: 43).
- 24489 Luonto-Kotalan keramiikkalöytöjä.
- 24490 Luonto-Kotalan keramiikkalöytöjä.
- 24491 Kaivausalue B, taso 7. Kuvaussuunta 260°.
- 24492 Kaivausalue B, taso 7 Kuvaussuunta 40°.
- 24493 Kaivausalue B työn alla.
- 24494 Kaivausten työkaluvarasto.
- 24495 Mittaryhmä työskentelee.

MV-kuvat

- 1 Kaivausalue A, taso 4. Kuvaussuunta 150°.
- 2 Kaivausalue A, taso 4. Kuvaussuunta 50°.
- 3 Koeoja B, taso 1. Kuvaussuunta 250°.
- 4 Koeoja B, taso 1. Kuvaussuunta 50°.
- 5 Koeoja A, koillispäädyn ruudut tasossa 3. Kuvaussuunta 150°.
- 6 Koeoja A, kaakkoispäädyn ruudut tasossa 3. Kuvaussuunta 350°.
- 7 Koeruutu 5 pintakerroksen poiston jälkeen. Kuvaussuunta 250°.
- 8 Koeruutu 4 pintakerroksen poiston jälkeen. Kuvaussuunta 250°.
- 9 Kaivausalue A, taso 5. Kuvaussuunta 150°.
- 10 Kaivausalue A, taso 5. Kuvaussuunta 50°.
- 11 Koeoja B, taso 2. Kuvaussuunta 250°.
- 12 Koeoja B, taso 2. Kuvaussuunta 50°.
- 13 Koeojia vaakitaan. Kuvaussuunta 200°.
- 14 Koeoja B:n vaakitus meneillään. Kuvaussuunta 50°.
- 15 Koeruutujen 4 ja 5 tutkimus käynnissä, työkuva. Kuvaussuunta 300°.
- 16 Tervolalaisten ämpäripäiden hyökkäys. Kuvaussuunta 300°.
- 17 Kaivausalue A, taso 6. Kuvaussuunta 150°.
- 18 Kaivausalue A, taso 6. Kuvaussuunta 50°.
- 19 Yleiskuva koeojista A ja B tutkimusalueiden täytön jälkeen. Kuvaussuunta 50°.
- 20 Kaivausalue B, taso 6. Kuvaussuunta 250°.
- 21 Kaivausalue B, taso 6. Kuvaussuunta 50°.
- 22 Liuske-esine (KM 32707: 145) *in situ*. Kaivausalue B, kerros 7. Kuvaussuunta 200°.
- 23 Kaivausalue B, yksityiskohta ruudusta x=1060, y=91. Kuvaussuunta 200°.
- 24 Kaivausalue A, asumuspainanteen 13 koillisprofiili x=981-4, y=113. Kuvaussuunta 50°.
- 25 Kaivausalue A, asumuspainanteen 13 kaakkoisprofiili x=981, y=110-113. Kuvaussuunta 150°.
- 26 Liuske-esine (KM 32707: 145).
- 27 Talta (KM 32707: 62).
- 28 Ymmyrkämään reikäkivi, irtolöytö.
- 29 Tuuran teelmä (KM 32707: 43).
- 30 Luonto-Kotalan keramiikkalöytöjä.
- 31 Luonto-Kotalan keramiikkalöytöjä.
- 32 Kaivausalue B, taso 7. Kuvaussuunta 250°.
- 33 Kaivausalue B, taso 7. Kuvaussuunta 50°.
- 34 Kaivausalue B, taso 8. Kuvaussuunta 250°.
- 35 Kaivausalue B, taso 8. Kuvaussuunta 50°.
- 36 Kaivausalue B:n eteläinen nurkka, asumuspainanne 8:n profiilia, x=1060, y=88-89. Kuvaussuunta 200°.
- 37 Kaivausalue B tutkittuna pohjaan saakka. Kuvaussuunta 250°.